

S'Esclop

Quadern cultural 43

Gener - Febrer 2009. II època, any VIII

3,50 €

JEAN-LUIGI	BERNARDI	JOSÉ	POMAR	ANGLI	BALBUENA
PIER	BESSO	JOSÉ C.	PONS	JOAN	IBAR
JUAN	CABALLERÍA BLAN	BARTOLÓ	RIBES	JOSÉ	MARÍ I VIDAL
JOSEP ANTONI	CALVO I FERRERES	MARCEL	RODRÍGUEZ CASTILLO	JOSÉ	PICA I TIBAU
JOAN TIBAU	MARTÍNEZ HEREDIA	MARIA V. JORDA	SANJA	MARINA LLA	POZZARELLI
JUAN	MENSA	JOSÉ	TRINIDAD	ANTONI	RIBOT
BEGONYA	MERLINI	TASHI	YAGO	JUAN	SERRANO
BERNAT	NADAL	MATIAS	TILLO	TERESA	SOLÍS
JOAN	PERELLO	FELI	VADELL I VALLBONA	JUAN	SUBIRÀ
PERE	PERELLÓ I NOMBREGA	BLANCA LLIB	VIDAL	FELI	VADELL
JAUME	POMAR	JAUME	VIDAL FORTESA	MARCELLA	VIDAL
		ANTONI	XUMET ROSSELLÓ		

Desesperança Gabriela Seguí (tècnica: mixta/oli sobre taula. Díptic 130 x 194). 2005

S'Esclop

Índex

Editor: S'Esclop
Associació cultural

Director:
Joan Fullana i Juan

Consell de Redacció:
Rainelda Palerm
Josep Pizà i Vidal
Gaspar Servera
Josep Manuel Servera
Magdalena Vidal

Administració:
S'Esclop
Apartat de correus 5222
07011 Palma (Mallorca)
Telèfons:
971 - 439209
971 - 693933
Fax: 971 - 734012
sescllop@hotmail.com
sescllopquadern@hotmail.com

Publicitat:
639 - 954223

Coberta:
Magdalena Vidal

Disseny:
Joan Fullana

Tractament d'imatges:
Iñaki Macià

Impressió:
Loracar SL

Dipòsit legal:
PM - 2551-2003
ISSN 1697-7300

Gener - Febrer 2009

JEAN-LOUIS	BERNARD	30
PERE	BESSÓ	38
JOAN	CABALGANTE GUASP	24 i 25
JOSEP ANTONI	CALVO I FEMENIES	32 i 33
JOAN TOMÀS	MARTÍNEZ GRIMALT	34
JAUME	MESQUIDA	11
BEGONYA	MEZQUITA	13
BERNAT	NADAL	6
JOAN	PERELLÓ	4
PERE	PERELLÓ I NOMDEDÉU	28
JAUME	POMAR	20 i 21
JOAN	POMAR MIR	18 i 19
JAUME C.	PONS ALORDA	26
BARTOMEU	RIBES GUASCH	5
MANEL	RODRÍGUEZ-CASTELLÓ	10
MARIA VICTÒRIA	SECALL	12
ÀNGEL	TERRON	9
TÀSIA	TRIGO	29
MATIES	TUGORES I GARAU	30 i 31
PAU	VADELL I VALLBONA	14 - 17
BLANCA LLUM	VIDAL	27
JAUME	VIDAL FORTEZA	23
ANTONI	XUMET ROSSELLÓ	22

Il·lustracions

ÀNGEL	BALDOVINO	37
JOAN	MARÍ I VIDAL	4, 9, 23, 27 i 40
JOAN	MARÍ I VIDAL	5
JOSEP	PIZÀ I VIDAL	31
MARINA LUZ	POZZEBON	29
ANTONI	RAMIS	31
JOSÉ	SEDANO	25
GABRIELA	SEGUÍ	2
JEAN	SERRA	39
PAU	VADELL	26
MAGDALENA	VIDAL	1 i 24

S'Esclop, Quadern cultural no retribueix cap de les col·laboracions; la redacció no torna els originals no sol·licitats ni sostindrà correspondència sobre els mateixos; la revista no comparteix necessàriament les opinions signades dels seus col·laboradors. *S'Esclop, Associació cultural* no gaudeix del suport econòmic de cap institució municipal ni rep ajudes de cap organisme autònom.

JOAN PERELLÓ

Una grapada de pols.

La humitat als ulls
 com un tel de pluja
 i no endevinar res
 més enllà del silenci.
 Un tremolor de dits,
 alenades de dubtes.
 El tall d'un ganivet
 arran de la nuesa.
 L'udol dels llops
 des de la ficció,
 bordant a foravila,
 a prop de l'emprivada.
 Ombres de pleta, imprevistes.
 Un lladruc escanyat, insistent.
 La pell del silenci, hispida,
 com la dels eriçons covards
 a la tenassa del pleniluni.
 Cara de circumstàncies
 per entendre la vida
 i no copsar res, atordit,
 del que s'interpreta a l'escenari,
 al vellut de fora vila,
 o als escars esbucats,
 allà deçà la penombra.
 Una grapada de pols.
 La por.

Malmèn les hores, cercant minuts,

les busques del silenci.
 Sol, davant la mentida,
 com un cuc avesat a l'austeritat.
 Sol, a la intempèrie,
 descobrint cicatrius imprevistes.
 Sol, fent llavor de saliva.
 Les ferides que queden
 poden ja ser mortals.
 La por de la por

La fosca no compta síl·labes.

La fosca cerca la fesomia d'un ca seva.
 La fosca és un vers que s'arrisca
 a les tenasses nocturnes
 cercant la saliva dels crancs
 La fosca és la remor que regolfa,
 el rastre d'un naufrag
 que sura a la deriva,
 com un fardell de l'atzar.
 La fosca podria ser un poema.

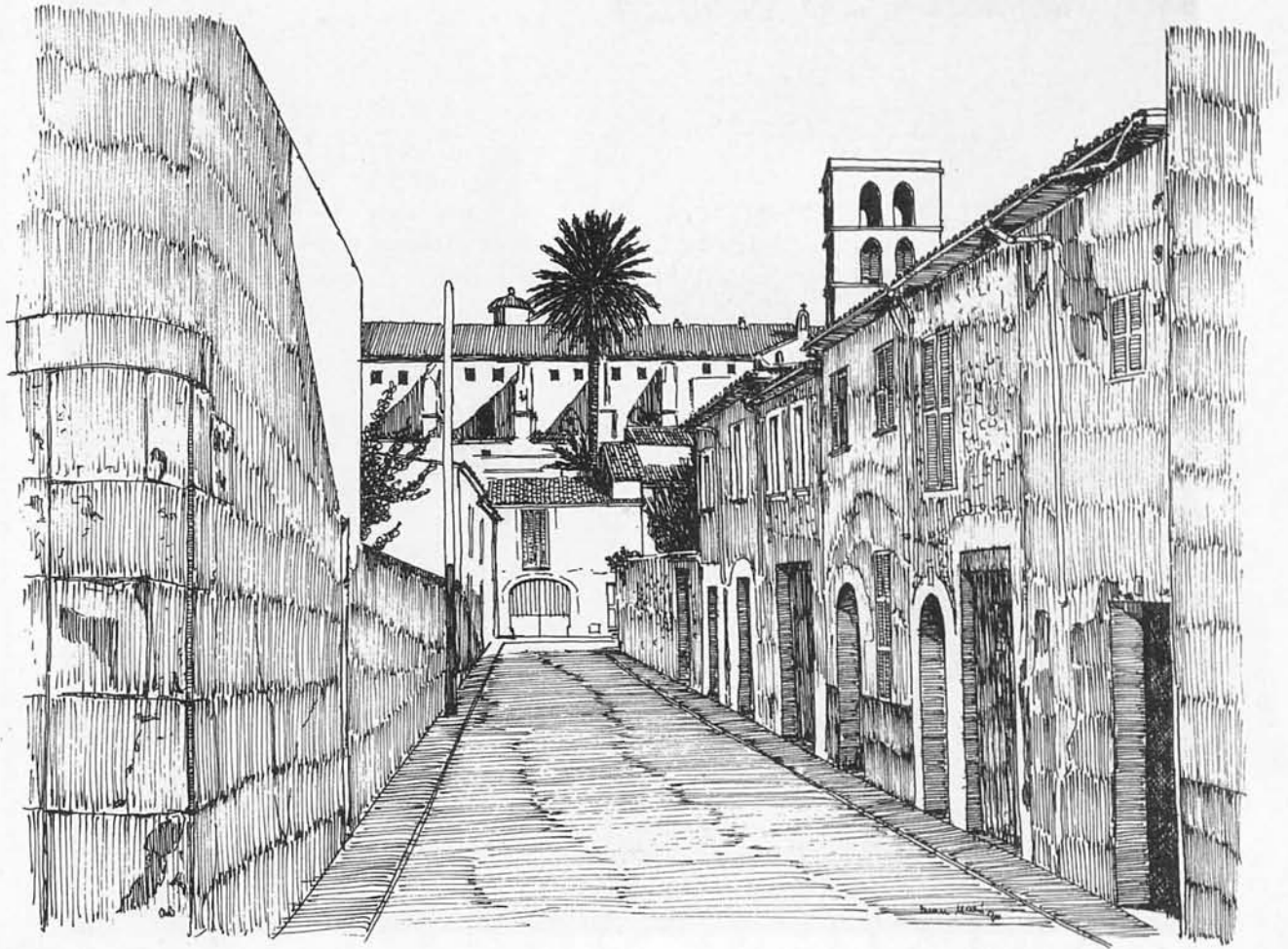
Cerc entendre el destí, llegint,

com qui passa pàgines d'evangelis,
 la mística poètica, qui sap si tot allò
 que va escriure qualcú com Baudelaire:
llàgrimes vulgars...
rius invisibles...
 Res no m'encomana la veritat.
 El poeta plora vulgarment,
 com qui renta el tedi a un riu,
 qui sap si el Sena d'un *París lúgubre*
de dones amb pàl·lides parpelles,
 tot just allà on moren poetes com Celan.
 La veritat podria esser
 el crepuscle de la matinada
 o qualsevol metàfora absurda.

Joan Perelló

Poemes inèdits del llibre *A recer*
 (que publicarà Edicions del Salobre)

Joan Mari i Vidal, dibuix a ploma S/T, (s/d)

CONVIDA

Convida el monstre a sortir.
 Sigues amb ell fi i benèvol
 de tracte, subaltern i amo
 a la vegada. No temis
 que el món us pugui esborrar
 amb una bufada d'odi
 calent al ple de l'estiu.
 Pensa en el Líban dels cedres
 -les Sagrades Escripures
 també expliquen el present-
 i renya la teva filla
 que quan es fa mal no et vol
 com a pare al seu costat.
 I engega't un tret al cap.
 O estima't pel balcó més
 alt, contra un paisatge nu.
 Tot és negre, vermell, blanc.
 Tot és art ebri, sagnant.
 Com un ordinador vell
 llençat a un forat mortal.

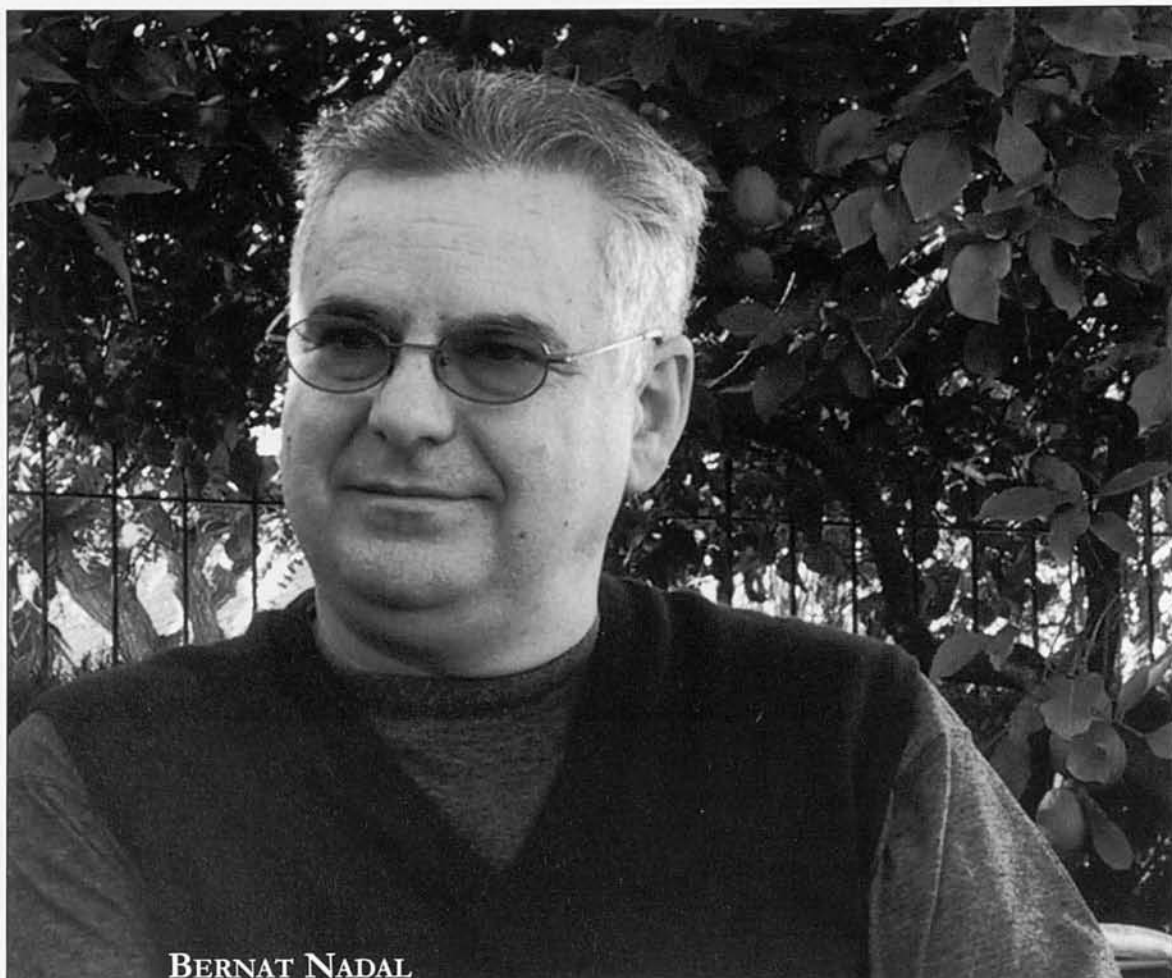
Encara estic juxtaposat a tu.

Per tant, el temps que passa mor tot sol
 i ressuscita com el foc cendrós
 que rep bufades fortes i més llenya.
 Hi ha el goig que resta sempre amb mi, per tu.
 Si sabés on anar, me n'aniria.
 T'he vist i em mires i t'apropes més.
 Si fos capaç de no sentir, millor!
 Tot és vertigen i forat de versos.
 La pluja que regressa explica al món
 que ja no sé plorar ni viure mica.
 La soledat inexistent desbarra,
 la soledat que poc compartirem
 en els moments perduts del nostre amor.

Bartomeu Ribes Guasch

Eivissa, 10/11 maig 2008

(Inèdits)

BERNAT NADAL

VETLLA A L'HOSPITAL

A Jaume, el meu germà.

En aquells dies fèrtils el temps era més lent,
tot era realitat: la pluja ens enfonsava
l'alegria, quan no podíem ser els herois
del carrer. El gran somni era el joc col·lectiu

amb els amics de bolles de fang i altres jocs
jugar a *patacos*, fer córrer pedres fogueres
fins que la vermellor llunyana de la tarda
posava fi a l'esplai que em fa pensar en tots ells,

amics mig oblidats que quasi tots han mort
sense deixar més petja que un lleuger conformisme
i llàgrimes efímeres de vídues sense somnis.
L'agonia perfuma reflexes del pretèrit.

Ara et mir demacrat, llegint en el teu rostre
el passat i la pols que cerca el teu destí
de retornar a la terra. El llit de l'hospital
és auster, no m'ajuda a oblidar temences,

ni a invocar cap cel que no haguem gaudit ja
en aquell temps de llum, esvaït ja per sempre.
Sols podem intuir com són els paradisos
quan no són trobables, quan la felicitat

és una espina al cor i el cor és una víscera
que no suporta més la vida ni els records.
Amic meu, sense tu no sabré com refer
les buidors que es fonen com vulnerable neu.

Ben prest ja no hi seràs i els arbres creixeran
com si no res, i el món serà injust, com cal,
i alguns que ho poden fer seguiran ignorant
tot allò que no és poder, diners, cobdícia.

Viure em serà pesant si no faig com el voltor,
que planeja per sobre teories en vers
fitant qualsevol mot exagerat, passat de moda,
que em parli de plaers, d'amors o paradisos

que existeixen i els duc clavats a l'esperança.
Per sobreviure cal instruir-se en oblits
deixar anar els oracles, recordar la bellesa
que ens ha farcit instants espurnis del passat.

Amb lletra tremolosa de pulmons assecats
m'arriben les paraules que eixamplen el desert
cansat, sense respostes, del futur imminent:
Te'n vas, amb tanta pau que m'infectes de vida.

Bernat Nadal

(D'*El vestit vermell*, editat per Proa, Barcelona, 2008)

MARIA ANTÒNIA PERELLÓ FEMENIA

JOAN ALCOVER MASPONS
EL POETA HUMÀ COLPIT PER LA DISSORT

FOTOBIOGRAFIA
DE JOAN ALCOVER
JA A LA VENDA

Joan Alcover i' chapo

OBRA CULTURAL BALEAR
LLENGUACULTURAPAÍS

OCB.CAT

Joan & Pedro

ES TALLER

CANVI D'OLI
ESPECIALISTES EN FRENS
CÀRREGUES D'AIRE CONDICIONAT
POSTA A PUNT DE MOTOR
EQUILIBRATS I PNEMÀUTICS
FRENÒMETRE (ITV)
LI PASSAM LA ITV
SENSE CITA PRÈVIA

Telèfon i fax **971 75 53 65**
 C/ General Riera, núm. 28, baixos
 07003 Palma
 Servei de carretera 24 hores
 telèfon **971 47 15 38**
www.comercialmallorca.com

I renta-cotxes

Al vostre servei sempre!

- Neteja personalitzada i completa
- Sistema ecològic i antiretxades

Ens trobareu a

AU TORENTAT Joan & Pedro

Carrer Bartomeu Pou, núm. 50 - 07003 Palma
 telèfon 971 - 75 53 65

SAGITARI

llibreria

Llibreria especialitzada
en poesia

www.libreriasagitari.com

*Entri a la nostra web i conegui els
serveis que posam a l'abast dels
interessats en Poesia i Literatura*

- Llistat per autors o títols
- Llistat de novetats i incorporacions al nostre fons
- Informació telefònica:
971 73 06 08
- Informació i comandes per fax:
971 28 33 88
- Informació i comandes per correu electrònic

xabraham@teleline.es

Servei de venda amb lliurement
contra reemborsament

Servei de recerca de títols
de qualsevol especialitat

Carrer de Joan Miró, 62
07015 Palma de Mallorca

Pàrquing a 50 metres

D'esquerra a dreta, Antoni Xumet, Guillem Frontera i Àngel Terron, (fotografia de Joan), el passat 30 de setembre, durant l'acte de presentació d'*Art breu. Antologia 1973-2008* d'Àngel Terron, a la Llibreria Àgora de Palma; a càrrec de Guillem Frontera

Àngel Terron
Art breu
 Antologia 1973-2008

La rosa encofrada edicions **S** del salobre

Col·lecció «La rosa encofrada», 8
 Publicat per Edicions del Salobre
 Port de Pollença, 1a. ed. juny 2008
info@edicionsdelsalobre.com
www.edicionsdelsalobre.com

LA FREDOR DEL TEMPS

Un dels secrets plaers dels bibliòfils és mantenir els seus exemplars intonsos. Resten així fora de l'esguard els missatges que l'autor predica, i la possessió de la matèria verbal és absoluta per al col·leccionista. Vicenç Far, un dels primers químics educats a l'escola de Llotja de Barcelona, escriví i publicà com a exercici d'oposicions una breu «Memòria sobre la Utilidad de la Química. Su Historia y Progresos» l'any 1836 a la impremta Villalonga de la ciutat de Palma. Un dels exemplars, amablement dedicat per l'autor, romanía intons als prestatges de la biblioteca. El jove, quasi nin, demana un tallapapers, la bibliotecària li dona una petita barra fusiforme de fusta. Pàgina rere pàgina l'aliança de curiositat i seny avança com el vaixell de Caront... L'autor morí molt jove, l'any 1841, a vint-i-nou anys, per a desesperança del seu professor Josep Roura de Barcelona, per a desconhort de la família i amics, que conservaven els seus poemes en llatí. Altres fonts fixen el decés l'any 1843. Quin poema podria recordar Vicenç Far, si tots s'han perdut? es demana el jove que llegeix els mots que parlen de Lluïl alquimista, de les formulacions de Lavoisier i de les nombroses utilitats de l'art de la Química. Ningú no li respon aquell estiu de l'any 1976.

Àngel Terron

(De la part titulada *Material inèdit d'Art Breu*)

MANEL RODRÍGUEZ-CASTELLÓ

(Alcoi, Alacant, 1958)

Poesia

La ciutat del tràngol, Tres i Quatre, València, 1979. (Premi Vicent Andrés Estellés 1978).

Esbós d'un cos, Prometeo, València, 1983. (Premi Jordi de Sant Jordi i Premi de la Crítica del País Valencià 1983).

De foc i danses, Víctor Orença, València, 1987. (Premi Ciutat de València 1986).

L'acròbata dels ponts, Amós Belinchón Ed., València, 1989.

Matèria primera, La Forest d'Arana, València, 1993.

Erosions, Amós Belinchón, València, 1994.

Ambaixada de Benialí, edició de l'autor il·lustrada per Mavi Mezquita de 150 exemplars numerats i signats, Martín Impressors, València, 2000.

Música del sentit (tria personal 1978-1999), Edicions del Brosquil, València, 2002.

Humus, Bromera, Alzira, 2003. (Premi Vicent Andrés Estellés 2001).

Lletra per a un àlbum, Pagès editors, Lleida, 2005. (Premi Maria-Mercè Marçal 2005).

Narrativa breu

La vida sexual de Fernando Pessoa, Bromera, Alzira, 1994. (Premi València de Narrativa 1994). Col·lectiu d'escriptors alcoians Salomó Dori.

Llibre d'escolarietat, Editorial Marfil, Alcoi, 2004. Diversos autors.

Teatre

Això diu que era, Tàndem, València, 1994. Adaptació de la rondalla d'Enric Valor *L'envejós d'Alcalà*.

Edició filològica

35 poemes d'amor d'Ausiàs March. Pròleg, edició i notes. Tàndem, València, 1998.

Poemes de la Guerra d'Espanya (1936/1939), Joan Valls i Jordà. Pròleg, edició i notes. Xarxa de Biblioteques Municipals, Alcoi, 2006.

Reculls periodístics

Els dies contats, Edicions del Brosquil, València, 2002. (Premi d'Assaig Ciutat de Vila-real 2001)

La pedra i el marge (em premsa).

RAN DE TERRA*El pitjor és allò que hom oblida.*

Enrique M. Piera

Una almosta de fang vam preservar
del país de cada exili. Nus terrissaires
removien la secreta llum de l'àmfora.

La pluja lenta percutí
els tambors de l'aire
amb els seus arpegis de plata.
Els líquens pintaven ocre als boscos
i respiraven els bedolls des del centre
de la seua transparència.

Uns cudols de la vora del riu,
una almosta de paraules,
abraçada als roures la nostra fraternitat
sense esperança.

Per un enyor que dúiem enganxat
als ulls d'argila i sarment,
d'oli i d'espart, de fusta i sègol,
de pedra. De terra i de pedra.
La clau rovellada empenyí el xerric del temps
rere les portes i les finestres
que somiaven l'avenir
vam obrir de bat a bat.

Quin desgavell d'arams
ens havia privat del tacte, quanta confusió ofegava el mot
i la mirada, quins murs d'oblit
grimpava la tenacitat de la memòria!
Exiliats del país, exiliats de la terra.
En l'opaca permanència del plàstic,
en nínxols de ciment
construïts per a l'insomni de l'urani,
sumant dígits en una glopada d'abismes,
en la pressa suïcida dels rellotges, atrapats en asfalts
de pena negra.

Vaig tornar a l'aire, lliure,
a la llum incandescent de primeres matèries,
vam tornar a les mans,
als cabells d'arrels de l'estimada.

Resistents.

Fins que el lament dels protozous
vam saber irrevocable.

(Inèdit)

Manel Rodríguez-Castelló, 4 gener 2007

Col·lecció «Balenguera», 145
 Publicat per Editorial Moll
 Palma, 1a. ed. nov. 2008
info@editorialmoll.cat
www.editorialmoll.cat

Amb aquest llibre, **JAUME MESQUIDA SANSÓ** (Palma, 1948) va guanyar el X Premi de Poesia Vila de Lloseta (2008). Anteriorment, amb el poemari *Declivi de la mirada*, havia obtingut el Premi de Pollença de Poesia (2005) i, recentment, amb *Arrels de Llum*, ha estat guardonat amb el Premi Vidal i Tomàs de Santanyí (2008).

VII

Hi ha tants traïdors aquí, tants mallorquins venuts que empren la vil careta amagant rere el Judes, que només la poesia és com un alè fresc, un fort crit des del cor o una oració silent des de l'ànima on hi ha trenant la veritat de la qual mai no em sent ni traït ni decebut. Benaurades les síl·labes que em fan del tot estèril a humanes vanitats, superbes mesquineses, tot obrint-me a l'excelsa plenitud del déu Verb! Ja que malgrat m'esfondrin i em llancin mig somort a un enfony insondable, sé que suportaré dins el meu món poètic el present llatzerant.

Del poemari *Surant entre mots*
 de la part titulada *Amén (epíleg)*

III

La grossa nuvolada blanquejant un cel blau.
 Tot invoc l'esperança, una pàtria de lletres.
 I mentre escric, la vida esclafeix en els mots.
 N'estic alligonat de treure punta al llapis
 per aclarir el món que és fosc al meu costat.
 Sé, emperò, que eixa dèria meva no duu enlloc.
 Confinar a un paper la vida mentre escric,
 quan pels grisos esculls udolen flors de sal
 i el verd entronitzat d'aquest vell Paradís,
 m'encén una guspira humitejant-me els ulls.
 Cerc al pou estelat lluïssors d'un altre cel,
 però, obert de vena, els mots són tinta sagnant.

De la part titulada *En el nom del pare...*

II

Sabent que la poesia no sempre és en els llibres,
 m'encoratgen els mots duent substàncies de vida.
 Mes, tot nit en mi, no vetll fragmentada pàtria.
 Cedesc lloc al dolor heretant aquest país
 en servitud. Com pot bullir la sang capcots?
 Ciment empastifant gorgs i aubellons rajant
 ens donen la mesura dels Abels i dels Caïms.
 On la cremor als ulls és salari de fum,
 els bastons poderosos i cruels de la Història
 clivellen foscs cervells com olles que a dalt pengen.
 Desvirgar la terra és mallorquina endemesa,
 perquè aquell que sovint mata no té aturall.

III

En màrfegues de llum veig brillar somnis d'herba.
 La frontissa, mar-cel, obrir-se resplendent
 al fil de la migdiada i a l'il·lògic discurs
 del vent i les arbredes per terres seculars.
 I em perd, caduc, frisós tot encaçant quimeres
 amb els dolls llibertaris de les lletres inhòspites,
 que auguren aspres cants d'amargor i tristesa.
 La veritat amaga forts gargots i bubotes.
 Habitatant l'infinit com un no-res absurd,
 hem llançat pels clivells l'excelsitud del viure.
 Sol, ple d'enyor, aprenc, en illenc català,
 l'idioma de la pau i el sòrdid esclavatge.

De la part titulada *Del fill...*

Jaume Mesquida

Crònica d'un dia

La roba de treball,
d'ell, blau marí fosc,
sostinguda per unes pinces
de fusta ennegrides,
rep la pluja constant,
vora els llençols estesos.

Damunt la taula ,
a un plat de terrissa,
dues pomes i un melicotó
veuen passar els dies
sobre la pell de rues.
Un cuc tafaner,
de l'àcid sutge
treu un bocí de cos,
i és fa palès
que ja han passat uns dies
d'aquell gest
d'omplir sempre de fruita
el fred del marbre.

Un gerro escantonat,
amb quatre roses blanques,
esfullades,
fa olor de mort.
Aquella olor,
que no es dissipa
i resta aferrada,
pinta de dissabte
la cuina solitària
que es visitada
pels insectes.

Tota plena de fongs,
la cafetera no xiula.
La rentadora calla.
Tot el que resta
són testimonis
d'un malson moribund
al cul del cendrer,
vora les llosques salivades
i la tos.

Els porticons, tancats
com si fos festa,
per poder dormir un poc més.
l'escenari de la vida i de la mort,
una amputació il·legítima,
com tantes,
damunt els llençols,
traïts per l'esperança
que algun dia
tot havia de canviar.

La pols damunt la taula
i l'olor pútrida de la gelera
ho expliquen tot a poc a poc,
com un somrís gelat,
o la remor, discreta,
d'una planta que grogueja
i acaba assecant-se.

Un fil de mort, mal eixugada,
ens duu a la cambra
sense estores,
on ella, talment una porcella,
va ser escorxada
i va pintar de sang
les velles rajoles de la casa.

On tot era vida ,
ara tot és mort.

Han segellat la porta,
i el silenci, com heura,
ho cobreix tot,
també discretament,
tot osques aspres
i verí.

Ara plou
i és xopa la roba d'ell,
de color blau marí.

M. Victòria Secall
Ciutat, octubre 2008

(Inèdit)

Comitè de tristesa

Aquest llibre de poemes * és un lament de dolor contra l'inevitable pas del temps, contra la feblesa i la caducitat de les coses. El seu autor, Alfons Navarret, que ja compta amb sis llibres de poemes publicats, va rebre amb *Malaurança de l'hora vella*, el premi Jordi de sant Jordi de la Vall d'Uixó, l'any 2006.

El pròleg ens anuncia una visió críptica del fet poètic, una visió tancada en ella mateixa. La paraula de l'home és la decepció i la desorientació. Les idees d'en Josep Mir, quan enceta el pròleg parlant dels valors de l'època que travessem, erigeixen la Consciència en l'autèntic Esperit de l'home d'ara mateix, lluny dels ídols i dels herois de segles passats. Ara per ara assistim al fracàs de la bellesa i, tal i com l'home del pròleg diu, estem instal·lats en la merda. Iniciem, doncs, la lectura d'aquests poemes amb un cert regust de fracàs de l'individu en el món. Aquesta malaurança del títol habita les ciutats i els racons de l'esperit de l'home. Hi trobem el distanciament just de la veu poètica que, passat el temps, experimenta la inutilitat del viure, sense poder ni voler fer-hi res. Llegiu el poema que enceta el recull quan diu: l'horitzó amarg amb què suportem tanta inutilitat acumulada. El llibre s'estructura en quatre parts formades per nou poemes cadascuna, més el poema inicial de què parlàvem. Presentades per cites que van des d'Andrade i Fernán-Vello a Josep Ballester i Jaume Pérez Montaner, passant per Foix i Ferrater, aquestes quatre parts no són sinó quatre alenades en què les paraules no deixen donar voltes al mateix tema que apuntàvem més amunt, l'estranya incapacitat d'aprehendre la realitat. Hi ha, per exemple, el símbol de la paret, com a representació de l'insomni, de la pedra inert, de tot allò que ens enteranyina els ulls, muts com una tomba. D'altra banda, hi ha un cert apunt del paisatge amable i les carícies, del desig

del tu, elements que il·lustren la tercera part amb un alè potser més fresc que la resta de versos. Tot i això, Alfons Navarret fa temps que sap què és el que vol dir. Amarat de lectures i bon deixeble dels mestres, aquest poeta indaga repetidament en els laberints tèctrics de l'expressió opaca i hermètica que respon a l'individu desencisat, però no per això àvid de llum. Amb les paraules, el jo poètic mira com passa el riu, assegut des de la riba, i espera nous horitzons a trenc de pupila.

Tornem al temps. És la fugacitat de les coses i la incapacitat de preservar res quan tot és mort. El temps apareix diverses vegades al poemari. Analitzem de quina manera. Diu el poeta que el temps sembla tossir, el temps confabula, el temps és un instant de glòria, alguna paret ens convida a recórrer el temps, se't va escapar el temps com imminents colomes, el temps mut, es deixen el pas del temps, el temps cus paradisos falsos... En qualsevol cas, es destil·la una amarga experiència vital que es tradueix al poemari en paraules o imatges com l'espera, la fugida, el naufragi, la nostàlgia, el cansament, el buit, la solitud, l'odi.

És llarga la llista de poetes que, al llarg de la Història han fet del vers un refugi contra l'inevitable dolor que provoca el viure. El cas d'Alfons Navarret, indaga per aquest paisatge, abocat a les baranes d'una vida que, com diu ell, mai hauries volgut viure.

Begonya Mezquita

* *Malaurança de l'hora vella* d'Alfons Navarret
Premi Jordi de sant Jordi de la Vall d'Uixó, 2006
Publicat per Edicions Brosquil,
Col·lecció de poesia, num. 60.
Amb un pròleg de Josep Mir

HUMICLIMA

AIRE ACONDICIONADO

www.humiclimate.com

ISO 14001

ISO 9001

MALLORCA · MENORCA · IBIZA · BARCELONA · MADRID · JEREZ DE LA FRONTERA · MÁLAGA · LANZAROTE
LAS PALMAS DE GRAN CANARIA · STA. CRUZ DE TENERIFE · FUERTEVENTURA · REP. DOMINICANA · MÉXICO · JAMAICA

Màrius Sampere / L'entrevista

Màrius Sampere, entre la fosca i els monstres

Parlar amb Màrius Sampere sempre és un gust. La utilització vital que fa de la filosofia contagia ganes d'escriure, de crear, de fer-se un mateix art. Des de ca seva, al barceloní barri del Guinardó, ens ha explicat algun dels seus nombrosos projectes i de com s'ha forjat l'excel·lent escriptor que és avui. Segurament és una de les figures més representatives - alternatives - del nostre temps. Ha seguit la seva pròpia corrent i ha encertat pràcticament sempre. Els seus versos destil·len una tranquil·litat sorprenent davant el dolor perdurable del món. Tot i així, podem estremir-nos amb un neguit semblant al de viure al límit, davant d'un univers que ell veu immens, fent camí amb els monstres que ens acompanyen arreu.

“Em dic Màrius i vaig néixer, m'hi ajudaren legions de dimonis, entre els quals hi havia els meus pares, els darrers ancestres i sens dubte els més bells. Encara me'ls estimo i ells m'estimen a mi, em consta: bo i morts aconsellen i animen. Tot això ho sé perquè hauré de morir.

També a vosaltres us cridaran pel vostre nom i naixeren, també us hi ajudaran legions de dimonis, un dels quals seré jo.”

Has tocat una mica totes les arts. Vares estudiar música, has treballat amb fotografia, també has pintat... per què t'has decidit per la poesia?

La meva devoció des de nen era ser músic. Amb la guerra i el franquisme no teníem diners. No em vaig poder permetre estudiar res i em van posar a treballar amb el meu oncle a aprendre fotografia. He tingut la sort però, de trobar la poesia: amb un llapis i un paper, en comptes d'escriure notes musicals, he pogut escriure versos.

I la pintura...

Fa pocs anys la meva dona la va començar a practicar. Pintava i pintava. Em van agafar ganes i vaig posar-me a pintar. La meva dona seguia la línia figurativa i acadèmica. Jo vaig començar com en Kandinski a fote taques arreu i el resultat era òptim. Van agradar. Només he fet una exposició a una galeria del Born. Vaig vendre tots els quadres. Després d'això em vaig engrescar i vaig fer-ne una altre sèrie. El galerista va tancar i va desaparèixer i no he tornat a saber més d'aquells quadres ni del galerista. No he tornat a pintar.

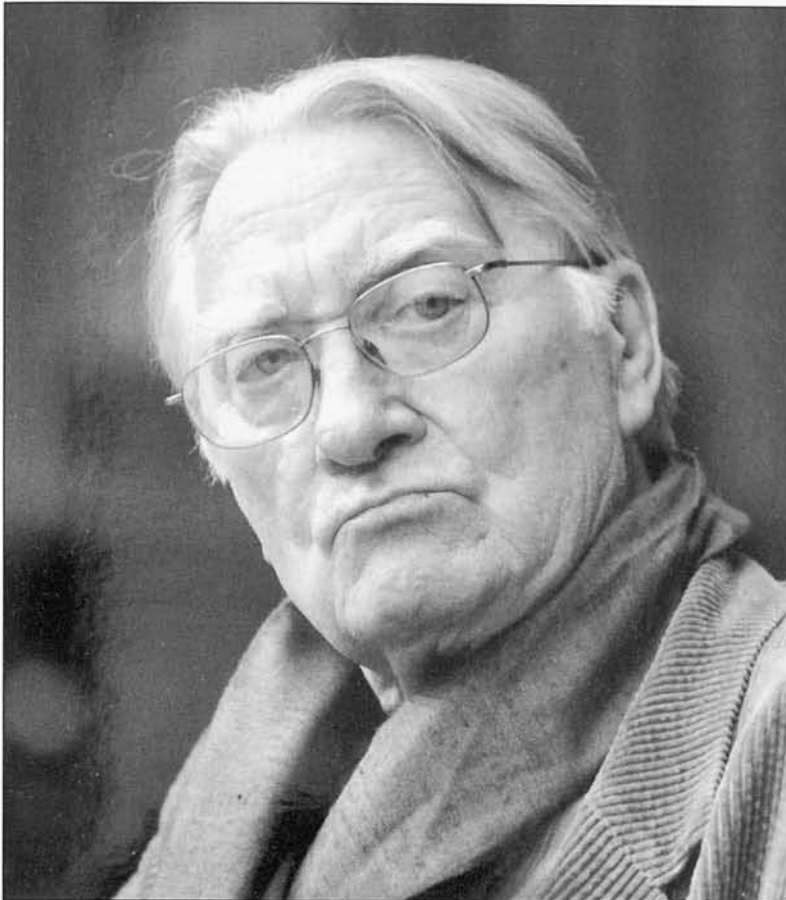
Vares ser un premi «Carles Riba» molt novell, era l'any 1963. Això potser va fer que etiquetassin la teva poesia com a poesia social, inclosa dins del realisme històric. Si no tenc mal entès, sempre defuges aquesta i altres etiquetes.

Va ser una etiqueta que em van col·locar. Deien que era l'exponent de la poesia social, la poesia que en aquell moment es feia. Castellet i Moles, des de l'editorial, ateniaven els joves poetes amb una poesia contestatària. El problema és que la meua poesia no reflectia una lluita política, era més metafísica i això ells no ho enteniaven. Em vaig presentar al premi amb pseudònim amb el llibre *L'home i el límit*. Sempre he pensat que, quan me'l premiaren, pensaven que era un llibre de Perucho. Tothom va quedar de pedra. Llavors el llibre va tardar cinc anys a publicar-se i, quan va sortir, silenci total. Pensava que ja tenia molta feina feta però vaig veure que no, que no passava res i que havia de tornar a començar per l'escaló bàsic i anar pujant, guanyant altres premis més petits fins que et construeixes una trajectòria i vas pujant esglaons. D'aquí tots els premis que he recollit.

Amb aquest panorama, on situaries la teua poesia?

No han sabut situar-me mai. Quasi sempre són els altres que et llegeixen i et diuen a quina corrent has d'estar. Com que no n'han sabut, he considerat que sóc inclassificable. Potser la meua poesia és una mica hermètica, crec que és una poesia metafísica, parlar de Déu o d'abstraccions. Em situo jo com a protagonista de la meua obra on no deixo de ser una nebulosa, una abstracció. No he fet més que escriure el que he volgut, el que m'ha agradat i es pot dir que he trencat alguns motlles. M'he revoltat en contra de la poesia clàssica, no voluntàriament, però surt de mi.

“He escrit sempre a la meua manera, prescindint de cercles literaris. Fins fa dos dies, com aquell que diu, no em relacionava gaire amb la vida social literària”

Màrius Sampere

(fotografia de l'arxiu del poeta, s/d)

Té res a veure amb el fet de ser autodidacte?

Alguna cosa sí que hi deu tenir a veure. En certa manera m'ha afavorit. M'ha permès no adscriure'm a cap corrent i ningú m'ha dit mai “has d'anar per aquí” i no m'he adscrit jo voluntàriament a cap estil. He escrit sempre a la meua manera, prescindint de cercles literaris. Fins fa dos dies, com aquell que diu, no em relacionava gaire amb la vida social literària. La meua feina era molt absorbent; feia de fotògraf i treballava fins i tot els diumenges. He estat un esclau de la meua feina. Quan vaig jubilar-me, llavors sí que em vaig sentir més lliure per assistir aquí i allà. Just ara acabo de complir vuitanta anys. En arribar a la vellesa és quan un comença a ser realment lliure.

La crítica del país ha parlat de la teua obra com de “Tragèdia humana” on hi ha amor, dolor, mort... Realment no tractes els temes habituals de la manera que la majoria de poetes i escriptors en general ho fan...

El camí ple de roselles, el ponent que... hehehe. No sóc un poeta bucòlic ni gaire romàntic, més aviat irònic o sarcàstic, per ficar el dit a la nafra. L'odi no, no parlo mai d'odi. Si agafes l'amor, el dolor incomprendible... aquest dolor incomprendible em fa topar amb un Déu incomprendible, un Déu que diuen que és amor però que més del cinquanta per cent del que dóna és dolor i patiment. Encara em pregunto si existeix. I si vaig més amunt també puc preguntar-me si existeixo jo mateix.

És per aquesta raó que en molts poemes es traspu un ambient d'absència?

T'ho diré en quatre paraules. Així com en la física arriben els quàntums i es troben que al cor de les coses no hi ha res, jo crec que sóc el producte d'aquesta realitat. No crec que jo sigui res. Provisionalment visc, penso, parlo, estimo, però en el fons sóc una taca negra, no hi ha res. Això lliga una mica amb la filosofia del segle XVIII, Kant i companyia.

A la teua obra la filosofia hi és molt present, però d'una manera irònica.

Ara m'he autodescrit. Com que em trobo davant aquestes realitats que em superen, Déu per exemple, que ho encarna tot i em supera... aleshores necessito armes per guanyar. Tot és injustícia i dolor. Per això només tinc una arma, una possibilitat: enfotre-me'n, la ironia. L'enemic és més poderós i acabarà devorant-me, però jo encara me'n fot a l'últim moment. No puc demanar perdó, no crec en el pecat, tot això són faules.

Al final de tot la mort... no hi ha res més?

La mort és una cosa molt subjectiva. Fa milions d'anys que existeix i la vida encara continua. La vida arrossega milions de morts i sempre va fent va fent endavant. Si aquest o aquests universos s'acaben morint definitivament, això ja ho veurem. La física diu que sí.

Per a mi, segurament, la mort acabarà amb tot, però jo no sóc l'únic ésser vivent de l'univers. És com un arbre que va perdent les fulles però que sempre en té.

En una altre entrevista dius: "La poesia no serveix per a res, és una expansió, una meditació i un acte màgic". M'ho pots matisar?

Puc dir i desdir moltes coses. La poesia... un divertiment? És la creació de la bellesa, és la meua autorevelació... La poesia sempre ha existit, existeix i existirà. Per què serveix? Per pujar a l'espatlla de la vida, a l'evolució. Tot plegat és un carruatge que avança. La poesia serveix per fer feliç al que l'escriu i als que la llegeixen. I no només és la poesia, sinó l'art en general, també la música, i la pintura.

Tens molta obra publicada. Sabem que tens en preparació, quasi a punt de sortir al carrer, unes «Obres Completes» a l'editorial mallorquina Edicions del Salobre. Quins altres projectes tens en marxa?

Fa poc ha sortit un llibre de prosa també a una editorial mallorquina. Leonard Muntaner m'ha publicat *Pandemòniom o la dansa del si mateix*. Conté una sèrie de textos breus de reflexions entorn dels monstres, per fer una volta i trepitjar les fosques. També acaba de sortir a Meteora el meu darrer poemari, *Altres presències*, un llibre una mica diferent a la resta dels que he publicat, perquè tots els poemes que hi ha són molt curts. Si tot va bé, els llibres de poesia que he publicat i alguna cosa inèdita sortiran junts a l'Editorial Salobre gràcies a l'editor Antoni Xumet. Son obres completes fins d'aquí poc. Per fer les completes hauran d'esperar que jo mori, jo encara segueixo escrivint!

Com veus la salut de la poesia actual que es fa als Països Catalans?

Crec que ara és un moment interesantíssim. Quan jo era nen hi havia un parell o tres poetes al món, al meu món. Ara n'hi ha moltíssims. La poesia s'ha expandit, engrandit i divulgat. Tothom té possibilitats i facilitats per a escriure. Al llarg de la meua vida, he trobat cinc o sis amics que s'han convertit en grans poetes. Sempre hi ha gustos i divergències, però la poesia que es fa ara és important. Abans hi havia Espriu, Foix i para de comptar.

La poesia ha canviat molt. La mètrica ja no és tan important i no es demana segons quin esforç al poeta. Ara el poeta escriu pràcticament el que li dóna la gana. Jo considero que la poesia no té condicions, ningú en pot posar. Només el propi autor té l'autoritat damunt la seva obra per dir "això és poesia i això no és poesia", no li han de dir els altres.

Poesia

- *L'home i el límit*. Barcelona: Aymá, 1968.
- *Poemes de baixa freqüència*. Barcelona: Edicions 62, 1976.
- *Samsara*. València: Prometeo, 1982.
- *Llibre de les inauguracions*. Barcelona: Columna, 1984.
- *Poemes* [Miscel·lània]. Barcelona: Laertes, 1984.
- *Oniris i el tret del caçador*. Barcelona: Columna, 1987.
- *L'ocell que udola*. Barcelona: Columna, 1990.
- *La taula i les estrelles*. Barcelona: Columna, 1992.
- *La cançó de la metamorfosi*. Barcelona: Columna, 1995.
- *Demiúrgia*. Barcelona: Columna, 1996.
- *Thanatos suite* [poemari bilingüe català-castellà]. Barcelona: Seuba, 1997.
- *Si no fos en secret* [antologia poètica a cura de D. Sam Abrams i Jaume Subirana]. Barcelona: Proa, 1999.
- *Subllum*. Barcelona: Proa, 2000.
- *Les imminències*. Barcelona: Proa, 2002.
- *Jerarquies*. Barcelona: Proa, 2003.
- *Mutacions*. Olot: Miquel Plana, 2003.
- *Iconograma*. Santa Coloma de Gramenet: La Garúa Libros, 2004.
- *Diàlegs amb la ciutat*. Santa Coloma de Gramenet: Centre Excursionista Puig Castellar, 2004.
- *Ens trobarem a fora*. Barcelona: Proa, 2006.
- *Altres presències*. Barcelona: Meteora, 2008.

Prosa

- *Pandemòniom, o la dansa del si mateix*. Palma: Leonard Muntaner, 2008.

Has escrit en altres llengües?

M'han traduït algunes obres. Ara sortirà algun poema meu a una antologia de poesia de l'Estat. Sempre escric en català. Normalment les traduccions al castellà, com que en sé, les faig jo mateix. Només una vegada vaig escriure un llibre directament en castellà i que encara no ha sortit, però crec que no estarà molt. Es diu *Pequeño Jardín con demonio*. Em van demanar un llibre per publicar a Espanya i vaig pensar que l'escriuria directament en castellà perquè, n'hagués pogut traduir un del català però crec que així es perd autenticitat. Les traduccions sempre desvirtuen una mica el missatge. Aquest ja fou pensat directament en castellà.

Això de traduir és com conduir. Tu pots anar de copilot al seient del costat. El conductor ho fa bé, impecable, però si conduïssis tu, segurament no reaccionaries igual i no conduiries igual, però l'altre ho fa bé, només és que no ho has fet tu, a la teua manera.

Després d'haver guanyat tants premis literaris i haver experimentat l'èxit i l'edició de tants de llibres, quin creus que és el paper que juguen actualment?

Màrius Sampere amb la seva dona Maria del Carme
(fotografia de l'arxiu del poeta, 2004)

Premis

Premi Carles Riba (1963): *L'home i el límit*.
 Premi President Macià-Amsterdam (1974): *Poemes il·licits*.
 Recull Maria Ribas i Carreras de poesia (1975): *Poemes de baixa freqüència*.
 Premi Ciutat de València Jordi de Sant Jordi de poesia (1982): *Samsara*.
 Premis Literaris de Girona Miquel de Palol de poesia (1984): *Llibre de les inauguracions*.
 Premi de la Institució de les Lletres Catalanes de poesia (1998): *Demiúrgia*.
 Premi Crítica Serra d'Or de poesia (2001): *Subllum*.
 Premi de la Crítica catalana de poesia (2002): *Les imminències*.
 Premi Laureà Mela (2003): *Jerarquies*.
 Premi Nacional de Cultura de literatura (2003): *Les imminències*.
 Premi Ciutat de Barcelona (2003): *Les imminències*.

Com ja t'he dit, abans hi havia tres o quatre poetes i també hi havia tres o quatre premis. Ara hi ha moltíssims poetes i la proliferació de premis és espectacular. Cada ajuntament i associació atorga un premi. Crec que va d'acord amb el percentatge de població de poetes.

Imagina't que fins i tot es va instituir el premi Màrius Sampere, -que jo ho no volia-, però finalment el van fer. Ara hi ha premis en proporció als poetes que hi ha. Aquests premis serveixen per estimular-los, per editar i per introduir-se dins del circuit editorial i poder anar treballant. Abans era molt difícil editar i els premis feien la funció de validar l'obra. Ara qualsevol pot publicar. Segurament, amb l'era digital i les lectures que es fan amb l'ordinador, tot això anirà a menys.

I el paper de la crítica? Abans es podia fer cas a un crític. Ara creus que es pot posar en dubte la seva eficàcia i el seu rèdit?

D'això només puc parlar del meu cas personal. Al principi m'ignoraven completament. Després n'ha sortida alguna, això sí, sempre bona. Alguna vegada han constatat que sóc un poeta difícil, que no es pot explicar, però sempre en positiu. Potser a Catalunya hi ha el costum d'exalçar només una figura, portar-la a dalt de tot i llavors deixar-la a mercè de l'opinió. Potser el cas més evident fou el de Miquel Martí i Pol. Sembla que Catalunya institueix un representant de tota la poesia. L'exalçen tant i el pugen tant que llavors s'estavella amb el cap al sostre. En el seu moment fou Espriu i Foix, llavors, a un nivell més íntim, van sonar les figures de Comadira i Francesc Parcerisas i ara és Joan Margarit.

Projectes de futur?

Esperar els llibres que estan a punt de sortir. Que ho pugui veure. M'agradaria, després de que surtin tots aquests llibres, treure'n un parell més de poesia i una novel·la amb la que treballo molt i que ja porto per la meitat. És una cosa ambiciosa, però no sóc un escriptor organitzat. M'agrada la improvisació i la confusió, la meua obra es construeix així. A partir d'una de les narracions de *Pandemòniun*, "El Gratacel". És com el món o la vida d'una persona. Tindrà dos personatges, un de principal i un altre que l'acompanya. És com Virgili i Dant o El Quixot i Sancho Panza. Els personatges aniran pujant el gratacel, pis a pis, i s'aniran trobant amb molts fets diferents de la seva vida, com la pròpia construcció personal, que de vegades puja i d'altres baixa. És una cosa una mica caòtica però hi estic gaudint molt.

Text inèdit de **Pau Vadell i Vallbona**

Des '08

Els versos viatgers de Lluís Maicas

De Lluís Maicas ja n'he parlat en altres articles a *S'Esclop* i a diversos *corralis mediterranis* de la revista *Ressò* de Campos i el seu bagatge és tan important que no hi caben discussions de cap casta. La seva producció literària (i plàstica també) és tan abundosa i de qualitat perquè és fruit evident de la dedicació diària, a més, lògicament, de les seves condicions innates i del seu procés continuat i selecte en la lectura.

Qui no recorda el seu *Quadern de viatge* al "Diari de Balears" que fou una llarga i bella travessia que sortí del port un 14 d'agost de 1999 i que arribà a terra (nova?) quan el diari canvià el blanc i negre per tots els colors de l'arc de sant Martí. Una experiència que propicià tres volums a *Perifèrics* que recopilaren els seus articles apareguts al llarg del temps. I ara, malgrat la nova paginació i maquetació del *dB* (no sé si millor que abans) enyoram els seus textos de cada dimarts, amb la particular visió - sempre original i intemporal de Maicas - tractant qualsevol tema, però també els viatges que adesiara el portaven a nous indrets, cercant plaers en la contemplació de paisatges, silencis, perfums i paladars, gaudint de totes les expressions de l'art, com també de les emocions que suposa compartir els dies amb amics. Vull dir amb tot això que *La memòria del mamut*, que ara comentarem, és així mateix un quadern viatger, però en vers.

Maicas (segur que els que el segueixen de més a prop, ja ho saben) és amant de les edicions d'autor, limitades i d'una presència visual i tàctil que ja t'encomanen les ganes de llegir. Ara mateix que recordi, d'aquest darrer any que acabam de viure, podem citar-ne tres de les seves publicacions amb un tiratge reduït: *Cartes de navegació dels mars del Sàhara* amb quaranta-cinc exemplars numerats i signats; *Retrat submergit*, amb trenta-sis i amb il·lustracions de Tòfol Sastre; i la que hem esmentat anteriorment, *La memòria del mamut*, obsequi d'aquests dies, també de 36, i que juntament amb la primera hi trobam excel·lents collages d'ell mateix. Només parlaré d'aquesta darrera lliurança i per entendre ràpidament que és allò que ens dibuixen els seus mots, basta veure a les endreces el que escriu l'autor: *El llibre és dedicat a Francisca, amb qui compartesc memòria de tots aquests i molts altres llocs*.

Començaré amb un primer tast, *Roma*, un poema molt breu, que lliura al seu fill Vicenç i a la seva promesa Rosa, tot recordant uns dies junts, ells quatre i amb dues motos, a la capital italiana. Convé fixar-nos que els versos comencen amb les lletres SPQR (Senat i Poble de Roma).

*Somien les feres del coliseu urpar la jugular d'esclaus
[i gladiadors.*

*Podria el cèsar, august i clement, perdonar la vida als vençuts.
Quin guany obtindria, però, de la misericòrdia l'emperador?
Retre's a si mateix glòria i honors que només pertanyen
[als déus.*

Per a fer-nos a la idea del seu contingut, de manera telegràfica, intentaré ressenyar els títols dels poemes i casar-los amb el seu lloc d'origen. Així *Paraula incunable*, nasqué de la biblioteca de Melk; *Retorn a la fe*, a l'abadia de Saint-Michel; no calen explicacions en els que duen per epígraf *Paisatge de Xampanya-Ardenes, Catedral de Reims, Chillida Leku, Monsaraz, Les Arques del Perigord, Carles VI a Palerm*, i d'altres; també convé esmentar *Profà bosc sagrat* que ens situa a Bomarzo amb *fantàstics éssers de roca calcària / que s'alimentaven de la païra de les ànimes / que habiten l'espai entre la soca i l'escorça*, o *L'Isle-sur-la-Sorgue* petita i bella pàtria de l'escriptor francès René Char; i també *Ofici de déus* que en un carrer d'Avinyó: *Pos l'orella al cristall / que em separa de l'univers / on neixen els sons / i una orquestra que assaja partitures / parla el més lasciu, / prodigiós i matemàtic dels llenguatges*.

Com a campaner que som, no puc deixar passar per malla *Son Cosmet de Campos*, un poema entranyable, bell, suggeridor, ple de quietud i de colors. Malgrat parlem a l'epígraf de versos viatgers, també hauríem de convenir que és evident que d'Inca al migjorn mallorquí no cal agafar l'avió, però és igualment cert que hi ha expedicions (en petit comitè, naturalment) a la bellesa, a la pau, a l'absència de renous molestos, sense sortir de l'illa, com ens ho demostren aquestes versos que comencen així: *Senten les pedres el silenci / antic dels líquens, silenci original de la garriga / que ha sobreviscut al llenguatge / dels llenyaters, a la conspiració de les flames, / a la temptació de les cendres: / parlen les fulles, / de la mata, de l'ullastre, de l'alzina, / tots els dialectes del verd...* I ens recorda també, per a cloure el poema: *...La piuladissa / dels ocells enfosqueix el crepuscle, / que s'aturona en el zenit de la lentitud / de l'últim espasme de llum, / i a la bassa de les ànneres, / sense deturar l'espiral del vol, / s'a-beuren del seu efímer reflex les falzies*.

No és d'estranyar tampoc -per aquells que hagin tingut l'encert de visitar el Chillida Leku al País Basc- el plaer d'assaborir un lloc com aquest, realment màgic, en totes les seves dimensions; i la meravella i el privilegi que suposa descobrir un nou indret que recordaràs al llarg del temps, gravat ja per a sempre, dins la memòria personal, qui sap, si de mamut, també. (Com ja sabeu, aquest animal és un proboscidi extingit semblant a l'elefant, però d'ullals molt més llargs i encorbats, i amb la pell coberta de pèl, que visqué a Europa durant el plis-

Edició numerada i signada, amb il·lustracions de l'autor, Inca 2008

tocè). La pregunta, per tant, que es feia Bartomeu Fiol fa unes setmanes en un article magnífic al "Diari de Balears" sobre aquest llibre de Maicas i el perquè del seu títol, encara que l'autor no ho ha explicat, podria lligar amb que el mamut està emparentat amb l'elefant i que tenir molta memòria és el mateix que dir: tenir una memòria d'elefant. Potser idò, que la tria de *La memòria del mamut* podria tenir aquest origen, sobretot, quan volem guardar instants viscuts molt especials i els recordam amb delectança. Llegim ja, els versos promesos de *Chillida Lekur*:

*Sobre el verd de l'herba.
Sota el plugim del salpasser.
Dins la mirada indecisa de la pedra.
En el tremp de l'acer.*

*Cada peça conserva el tacte
de la mà i els ulls dels dits
guarden memòria de l'espai.
Mai l'èxtasi fou més serè.
Mai més màgica la fascinació
per la forma, i per la seva absència*

La memòria del mamut és un recull farcit d'evocacions als llocs visitats amb la grata companyia d'éssers estimats, on la geografia no és només territorial, és també cartografia dels sentiments. Sense anar més lluny, els versos finals de *Cortona de la Toscana* són un presagi, que no cal esbrinar si s'han fet realitat...

*Sota els efectes encarístics del moscatell,
zibibbo madurat al vent salat de l'illa,
Beati Angelico anuncia que serà generosa la nit,
adeliciats els somnis, fresca la carn, tèbies les carícies.*

Una edició, com dèiem al principi, que té l'encís d'una presència exquisida, amb tapa forta de tela negra i lletres amb relleu del mateix color de la sang (que és portadora de vida); i que a l'interior combina els mots magnífics que ens descriuen viatges i passions amb uns collages, també de Maicas, que en uns tons repetitius i suaus, però de composicions canviants, ens conviden a gaudir amb harmonia de la paraula i de la plàstica.

Acabaré mostrant el seu poema *Les Arques del Perigord*, amb la llicència (no sé si poètica) i sense permís de l'autor, però capgirant l'ordre de les dues estrofes que el conformen. En la segona -que transcriuré en primer terme- Lluís Maicas ens dibuixa una visió, qui sap si una premonició, que li perllonga la vida, fins a arribar a centenària, rodona i exacta.

*A la penombra de la cripta
de l'esglesiola, sobre la superfície
d'una llosa negra de pissarra,
el cisell precís de l'artista funerari
ha gravat el meu nom i llinatges:
lluís maicas, tretze de febrer
de l'any dos mil cinquanta-quatre.*

És un llibre que requereix (així ho crec) ser rellegit adesiara per assaborir amb els cinc sentits -potser també amb el sisè, "l'afato", com deia Lull- i adonar-nos, de cada vegada més, de tot el que guarda aquest preuat tresor. Vegem idò la primera estrofa del poema ressenyat abans, com a mostra final d'aquests versos viatgers de Lluís Maicas, perquè s'acosten molt a una simfonia, amb la partitura policromada, i d'on ens arriben fragàncies, textures i sabors. No hi manquen, hi són ben presents, amb cos i ànima, guardats amb pany i clau, per a tots aquells, que com el poeta, volem recordar indrets i jorns viscuts, amb l'estima dels amics, a terres llunyanes; i fent servir, perquè ens convé, *la memòria del mamut*.

*És policrom el cant dels ocells,
sonor el silenci de mil melodies.
A l'hivern, l'aire és fragant de fred
de castanyes i el gebre de l'alba
envidra les fulles en facetes
tornassolades per la llum del migdia.
A l'estiu, el perfum oblida que la flor
fou poncella. A lloure del calze,
impregna la mirada de confitures,
omple la boca de copes d'absenta.*

Joan Pomar Mir

SOR ELISABET FONT DELS OLORS EXPLICA LES SEVES RAONS A L'ALFERES DE FRAGATA ANTONI BARCELÓ SORTINT DEL PORT DE CARTAGENA (1741)

Agosto 6. En la madrugada de este día una Religiosa del Convento de la Misericordia bnyó de su convento en compañía del Teniente del Regimiento de Dragones de Orán Don Manuel Bustillos.

ÀLVAR CAMPANER,
Cronicón Mayoricense

Si vos creis queestic penedida del que he fet, anau ben errada. La condemna la sofriré cara alta. La vergonya no és tan greu per al condemnat com la que pareix al just.

GUILLEM CABRER BORRÀS,
Aina Sacoma

Quant a Sor Elisabet, el Bisbe manà al convent que la tinguessin barrada amb pany i clau sense més comunicació que amb una monja vella. El procés fou enviat a Roma i el Sant Pare dictaminà que el Bisbe l'absolgués de l'«comunicació en què havia caigut, que se la tingués reclusa perpètuament, que fos privada de portar el vel negre, que no tingués mai veu ni vot ni pogués ocupar mai cap càrrec, que sempre ocupàs el darrer lloc...

GABRIEL JANER MANILA,
El general Barceló

Fui malmonjada, a fe de Déu, lo nostro fer no escolta les raons d'una filla afligida ni el desesper d'un cor que és timent el xabec que comandau, aquest *Leó* esquerp que ara em sega la vida i l'esperança... Vós no sabeu, patró, com vaig plorar davant els pares i els germans, m'arrencava els cabells dins la cel·la, xisclava amb veu rompuda, ensurt dins el claustre avorrit i horrible ressonància a la vila de dalt, repté a la bassa d'oli dels meus vius i els meus morts. Qui les raons no escolta d'una ànima angoixada, qui no vol contemplar el desesper, la por de veure com s'agosta la joventut d'un cos dins les ombres marcides d'aquell jardí tancat, no té força moral per assenyalar un rumb. Àimadora fui a manta de fantasies mòrbides i terribles malsons, llunes decapitades, cossos penjats, cançons galants amb mandolines a les mans d'un dimoni o un àngel musicant. I un dia al parlador del convent era un home i cada nit jo el veia nu amb un sexe enlairat omplint la cel·la, alt fins al sòtil, immens i bell que m'inflamava tota la boca, la carranxa m'obria, delicat, i el meu gaudi era un bram. Aquell deler d'amor en totes parts m'asclava i el meu enteniment no trobava repòs en l'oració, el càntic gregorià feria la pell de la femella dormida i animal.

Venite creator vaig cantar amb reverència, els ulls amb les estrelles, piadosa complanta implorant desamor, negant-me a mi mateixa. Però ja em veia nua dels hàbits i el vel negre en el mirall secret que amagava a la cambra i em vaig vestir de mascle per fugir amb ell molt lluny. ¡Pobre Manuel Bustillos! El silenci de Déu plana damunt nosaltres i posa en mans dels homes el fat de la incertesa com una nit obscura. ¡I pobra Elisabet de la rància noblesa, nascuda en el bressol dels més alts privilegis! L'horitzó vol mostrar-me una fonda pena estranya sense remei, ja arriba el final de l'aventura del gànguil Nôtre Dame de Grâce, una ironia del fat que ha fos les meves esperances de dona. Mes si he viscut tres dies de llibertat salvatge ¿de què em podria plànyer, quan arribi la mort? I vós, el ca de bou d'entorxats i de porpres, lacai d'un ordre hipòcrita amb els ulls de serpent, pujareu de cigró fins al Puig de Sant Pere amb la patent de cors; i sereu general perquè feu com la mar, que fa forat i tapa. Però m'heu arrencat d'arrel la fe en la vida, duis la llei a la mà i miniada en el cor.

(Inèdit)

Poètica

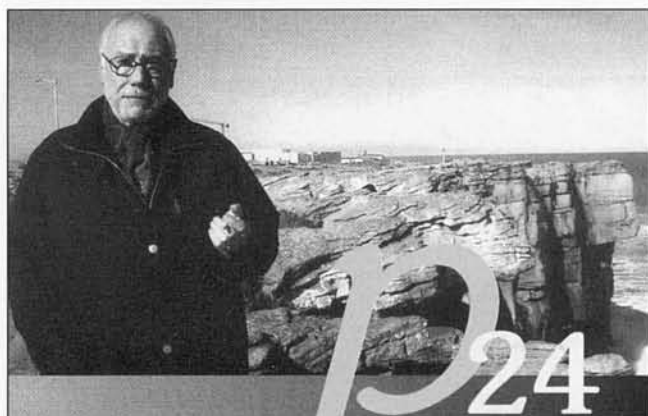
*A la meua mare Magdalena Llambias Cànaves
i a la memòria del meu pare Antoni Pomar Tarongí*

No és bo de fer esbrinar fins al fons els motius pels quals determinades persones ambicionen esdevenir poetes i de vegades fins i tot ho aconseguen. Contemplat amb fredor, el fet no té res a veure amb un bon negoci. S'allunya molt -i de quina manera!- d'altres anhels vocacionals molt més rendibles com puguin esser: polític, especulador, contrabandista, constructor, hotelier o Rafa Nadal, per posar alguns exemples. Però també és cert que calen dits per tocar l'orgue i no tothom serveix per a unes mateixes coses. Vet ací perquè s'ha posat tant de moda això del perfil, moneda de dur encuny i de valoració ambivalent. Però moneda de curs legal, tanmateix, avalada pels més incompetents de la tribu.

Potser la poesia és la resposta inconscient que determinades col·lectivitats segregen com a senyal de viafora davant determinades evidències. El plor, el cant, el salm, l'himne o el crit, es conformen de manera paral·lela al procés de construcció d'una comunitat, local o universal, per tal d'assenyalar-ne determinades virtuts i deficiències o, dins un imaginari metafòric, la seva deconstrucció. La voluntat de desmuntar tot un aparell conceptual que ha emmotllat el pensament occidental vigent entre nosaltres, per tal de prestigiar conceptes com marginalitat o diferència, tan allunyats de l'establishment.

Com ja es pot suposar, el camí no és gens còmode. Per aquests viarans es passa -dit amb paraules de l'enyorat Blai Bonet-, "gana, solitud, intel·ligència, injustícia, calúnnia, filosofia i lletres". Però no val queixar-se, per allò tan nostre que ja adverteix: qui no vol pols no que no vagi a l'era. Una era, això sí, que convidria preservar d'alguns mals vents que bufen fort devers ca nostra: el xaloc i la tramuntana.

És també mal d'explicar com un territori cridat a esser pàtria esdevé exili en pròpia terra. I no és el moment de fer ni menys encara demanar cap autocrítica, paraula proscrieta dels nostres dominis culturals i polítics, és a dir, paraula inexistent dins la nostra contemporaneïtat saborosa. Naturalment, d'aquí al camp qui pugui, només hi va una passa. Jo, concretament, la faig cap a defora, sense vosaltres i lluny, provant de vèncer una inèrcia de bumerang que, per desgràcia, massa sovint em torna al punt de partida. Tanmateix s'acompleix, gradualment, un axioma incontestable: el nacionalisme és una malaltia que es cura viatjant. El meu procés poètic és també un llarg viatge a la recerca de quelcom inefable o inexistent, digueu-li la utopia, si voleu. Un camí sense retorn que es justifica mitjançant la paraula. Perquè aquests anys de vida, que comencen a esser llargs, m'han confirmat que només tinc dues pàtries: la llengua i la infància.

Paraula de Poeta Jaume Pomar

El meu procés poètic és també un llarg viatge a la recerca de quelcom inefable o inexistent, digueu-li la utopia, si voleu. Un camí sense retorn que es justifica mitjançant la paraula. Perquè aquests anys de vida, que comencen a esser llargs, m'han confirmat que només tinc dues pàtries: la llengua i la infància.

Jaume Pomar

De Diamants dins la cendra / Antologia poètica

VII

Creixem amb la nostra màscara i el nostre pa. Enfilam a la vorera el fuet murmuri i davallam els corrents en una barca, lluny del cristall de l'endeví. Resignats a perdre allò que mai no tinguérem, en cada anada i vinguda, les ones arriben somrients fins aquest bosc obscur on el rossinyol canta.

VIII

Ens hem fet ja grans per jugar en braços de jardins secrets. Només queden racons de brossa on encara hi podem llegir un gest, una paraula. Veus, de la finestra estant, un camí estret que es perd per l'horitzó sec, tallat a pols, de les ombres. T'és prou per reconèixer l'alè dels noms que no et sobreviuen i entelen el vidre amb àrees de miracle. Vivim perquè una mà ens acaroni amb la mateixa cadència d'aquest vent que tot just ara trastorna les banderes.

XIV

Esventrada de verdet i de pinassa, la tomba batega amb paciència d'animal antic. Sempre hi ha alguna cosa de mentida en els nostres resos. ¿En quin temps parlem als morts? ¿I si ens responen? Hem de guardar memòria del vol de la seva veu i extingir-nos en el seu eco.

XVII

Les flors negregen,
i cada cosa es consumeix
negant-se ella mateixa.

Tan petit l'univers,
cap entre ganya i ganya.

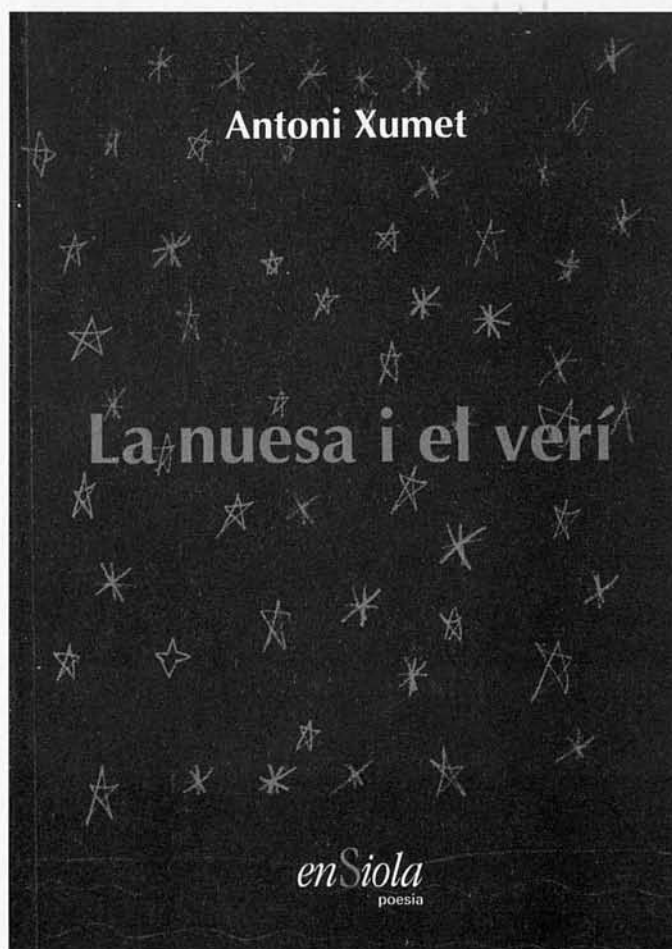
Antoni Xumet Rosselló

Poemes de *La nuesa i el verí*

Publicat per Ensiola Editorial
Muro (Mallorca) novembre 2008,
amb pròleg de Pere Joan Martorell
i il·lustracions d'Alba Xumet Cifre

www.ensiola.cat

l·libres@ensiola.cat

El món

I. MÉS ENLLÀ DELS CASTANYS

“Erst jenseits der Kastanien ist die Welt.”

(Paul Celan)

A l'altra banda

Més enllà dels castanys hi ha el món.
D'allà arriben els núvols i el torb,
hom s'aixeca dejorn...
Ell és emportat més enllà del món:
“Didaleres roges han de florir!
Més enllà dels castanys hi ha el món...”

Llavors cant baixet, com ho fan els grills,
llavors el retenc, llavors ja s'atura:
el meu crit travessa l'ossada dura!
La tornada sent com una tortura:
“El lloc és estret, crema la planura...”
Llavors cant baixet, com ho fan els grills.

Però si la nit ja no té fulgor
i tornen els núvols, talment el torb:
“Didaleres roges han de florir”.
Més enllà dels castanys posaré el món,
llavors no el retenc, llavors no s'atura.

Més enllà dels castanys hi ha el món.

Festa

La peresa no és combatre la llum,
la festa és viure cada segon
com si l'altre no existís, i els versos
fossin el testament suprem del dia.

La fugacitat de la festa rau
en el fet que nosaltre som de carn,
ja ho deia n'Estellés i ho diu en March,
i ho pintava en Van Gogh als cabarets,
però deixau-me dir tan sols un vers
perquè la carn sencera sigui nostra.

La festa és, gairebé, un record
decorat amb pintures més amables
que fan el viatge més agradable,
perquè el temps incert sempre és difícil
i no saps mai si la lluna és fora
o dins, si tens els peus freds o calents,
si la rossa s'ha tenyit de morat
o si els cantants fan servir play-back.

La festa sol acabar a l'hotel,
en una cambra on tots els miralls
reflecteixen els pas dels anys, les comes
arrugades, els llavis secs de falsos
mots, sabons que poden ser frases fetes,
dutxes de pel·lícula, i llençols,
tirallongues de roba, els desitjos,
espais de privacitat, el telèfon,
la pluja cau en els vidres, les llàgrimes,
tremoles amb les mans balbes, sens llibres,
conjugues tots els verbs sense metàfores.

La festa dels anys és com tu la vols,
si esperes un poc esclataran versos
i empastifaran la cambra d'estances.

Jaume Vidal Forteza

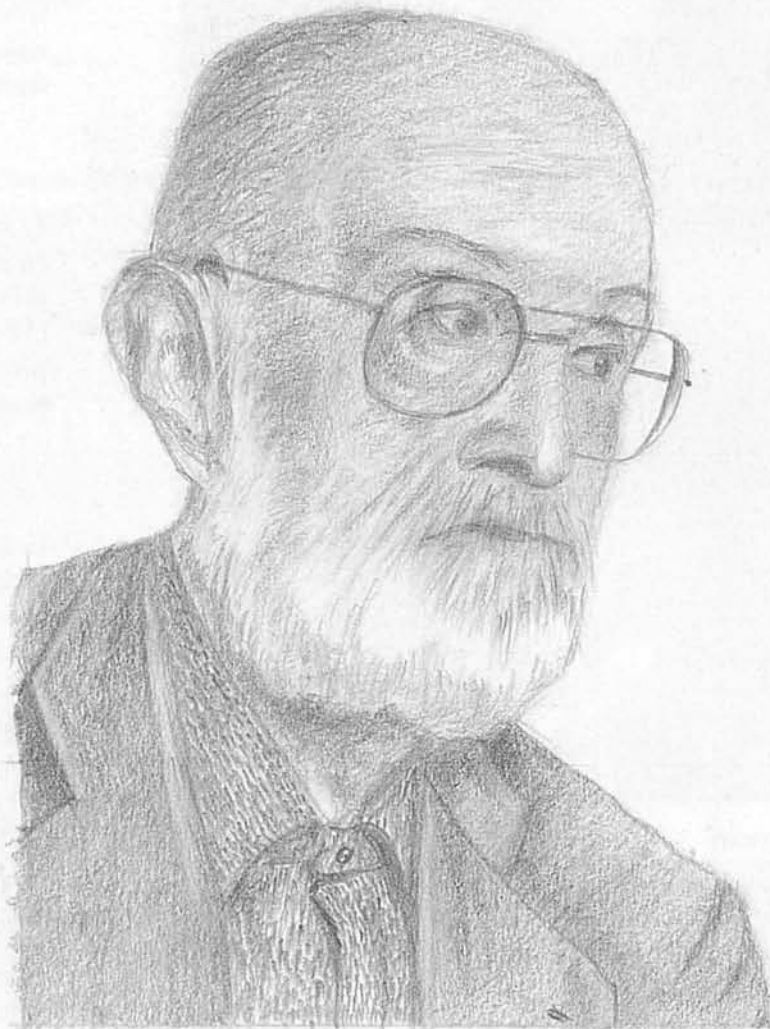
(Inèdits)

Memòria i confessió d'un altre adolescent de casa no tan bona -HOMENATGE A J. M. LLOMPART-

Diumenge passat, un dels nostrats mitjans de comunicació radiofònica donava la notícia de l'elecció de Blai Bonet com l'escriptor de la centúria, i argumentaven que la tria podia haver-se fet per la proximitat i la familiaritat amb que l'autor santanyiner tractava a tot aquell que el visitava amb la intenció de saber quelcom més sobre el seu gran activisme artístic-cultural, per ser un poeta de la terra, en definitiva, que tot depenia del caire més humà i conegut de l'autor en qüestió.

Per aquesta terra tan nostrada, darre-rament s'ha estès el mal costum de repartir les fulles de llorer segons els criteris de la proximitat del lector i malauradament també de l'elector. No hi ha cap tipus de comparança o d'insana rivalitat, no es qüestiona l'elecció del poeta, ni qualsevol acte de celebració i d'homenatge poètic com el que avui ens té aquí reunits, sinó més bé la inèrcia dels lletraferits o dels il·lustrats a les celebracions, centenaris o a les condecoracions pòstumes i a les efímeres necrològiques, que tot i complir rigorosament amb el trist protocol que comporten el finals, només seran la tinta devorada pels cucs. I arribat el moment, sempre a l'aguait dels cicles - com si en tinguessin els autors de cicles - als acadèmics els hi comencen a créixer noves vaumes literàries.

Josep Maria Llompart, dibuix a llapis de **Magdalena Vidal** (2003)

Què és el que perdura, aleshores?: També jo vos ho diré amb paraules ben planeres: l'obra. De Josep Maria Llompart l'obra de la persona, amb totes les seves vessants, la de professor que s'entretenia fins i tot a seguir

El passat 27 de novembre, Can Alcover va acollir l'acte d'homenatge a Josep Maria Llompart en els quinze anys del seu traspàs. A l'acte, que fou presentat per Cèlia Riba, especialista en l'escriptor, hi participaren Carles Sánchez, que llegí una tria personal de poemes de l'autor, Àngel Terron, que explicà la vàlua del Llompart traductor, antologador de poetes gallecs i també coneixedor de la poesia d'autors com Rafael Alberti o Federico García Lorca; posteriorment, llegí poemes propis de la seva darrera antologia; el poeta Bernat Nadal, que aportà una nota emotiva a l'acte explicant la relació personal que tenia amb el propi autor, a més de llegir alguns dels seus poemes; Joan Cabalgante Guasp, que recordà en la lectura d'un text que la millor manera de retre-li homenatge al poeta era la lectura de la seva obra; i Joan Fullana, que també conegué a Llompart personalment, va llegir un text de l'escriptora Antònia Vicens i, finalment, els assistents foren obsequiats amb exemplars del número monogràfic de la revista S'Esclop, també dedicat a homenatjar Josep Maria Llompart.

Bernat Nadal, Àngel Terron, Joan Cabalgante, Carles Sánchez i Joan Fullana (d'esquerra a dreta)

fotografia de José Sedano

conversa amb l'alumnat quan arribava a la plaça d'Espanya de ciutat, després de les seves classes a la universitat, com activista cultural i polític al capdavant de l'OCB, o com a poeta, la seva part més humana i més cívica, antologada i seleccionada per familiars, traduïda i prologada per professors, lloada per crítics literaris; tot això per als qui el conegueren. No vaig tenir aquest plaer, tampoc vaig conèixer a Blai Bonet, ni tampoc vaig viure la guerra civil, però me la contaren. Basta el testimoni perdurable de la paraula. La de Llopart em vengué de la mà d'una edició de *Memòries i confessions d'un adolescent de casa bona*.

La infantesa, els somnis, la mort, la paraula sota la paraula, la llengua dins la llengua...i la manifestació senyorial de la seva escriptura conformaren la veu més pròpia i personal de Llopart, qui ens ha fet sentir a tots un poc poetes i ens hem vist reflectits en els miralls dels seus records, que ha fet dir per boca d'altri, com si

ell, en realitat fos simplement el trampolí de la paraula, per fer-nos "bategar el cor a ritme de trapezi", manllewant un dels seus versos. Ens correspon a tots, seguint el llegat democràtic dels seus mots, difondre la seva obra.

Sigui doncs aquesta lectura un intent més dins la continuïtat. Llopart va retre homenatge a autors de la vàlua d'Alberti, Costa i Llobera, Bernanos, François Rabelais o fins i tot l'homenatge secret pels qui, terres i terres enllà, combateren per tots. Ara, recitar els seus poemes, serà el nostre rendit homenatge.

Joan Cabalgante Guasp

Can Alcover, 27 de novembre de 2008

dijous, 27 de novembre

20h **Recital poètic** en homenatge a Josep Maria Llopart, presentat per Cèlia Riba, especialista en Josep M. Llopart i professora.

Hi intervindran els poetes Bernat Nadal, Àngel Terron, Joan Cabalgante i Carles Sánchez, que llegiran poemes de Josep M. Llopart. Acte organitzat en col·laboració amb la revista S'Esclop.

Can Alcover - Espai de Cultura
C. de Sant Alonso, 24. 07001 - Palma
Tel. 971 729 446 - Fax 971 425 240
canalcover@ocb.cat

Can
Alcover
Espai de Cultura

L'exèrcit de la meva fosca
 ha començat la lluita.
 Monestir interior la meva esquena,
 negror incolora.

Tot adquireix contorn
 dintre l'úter de l'ombra.

Dents negres somniant
 sexes lluminosos a l'obscuritat
 definitiva, contemplen la lluna
 mentre dansa. Tenen pietat.
 Creuen que encara hi ha esperança.
 Però tot és massa tard,
 ja no basta pregar per salvar-se.

Poderosa força la dels obscurs.
 Després del nou regne
 de saba als ulls, tribus de callats,
 cavalls foscos del meu misteri,
 galls que ploren, clams
 d'horror: el blat ja no és pa
 de vida, és mort.

Voluntàriament invoco la no-llum,
 tan sols armat amb la nuesa, a la
 recerca de la soledat còsmica.
 Després de tal magnetisme,
 entro dins l'ombra, en el fons,
 com un home que té por.

Jaume C. Pons Alorda

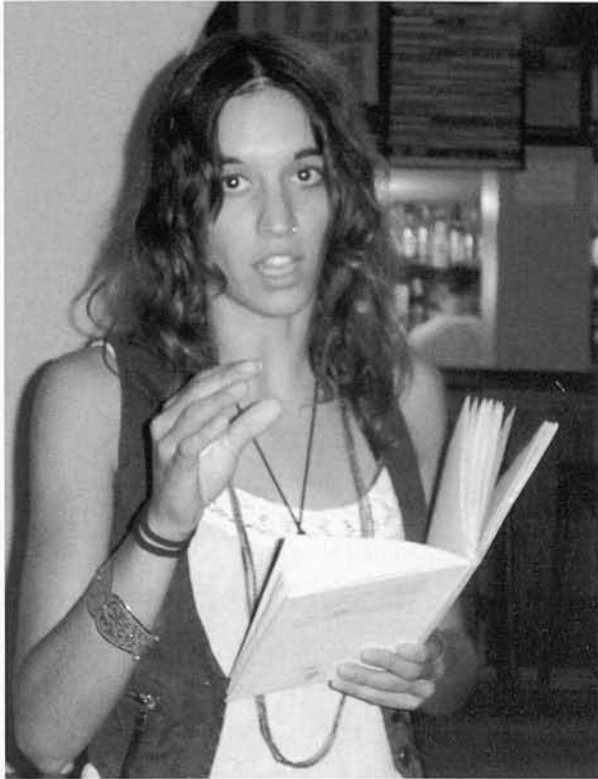
De la part *El cor de la fosca*
 del poemari *Els estris de la llum*
 Amb el pròleg *La Paraula màgica* d'Àngel Terron.
 Ha estat publicat, dins la col·lecció *La cantàrida* (núm. 3)
 per Edicions Documenta Balear, Palma, Mallorca, 2008
editorial@documentabalear.com
www.documentabalear.com
<http://lacantarida.blogspot.com>

Jaume C. Pons a Girona
 fotografia de Pau Vadell

JAUME C. PONS ALORDA (Caimari, Mallorca, 1984)
 és llicenciat en Filologia Anglesa per la UIB i doctorand
 de Teoria de Literatura i Literatura Comparada a la
 UAB amb una tesi sobre Miquel Bauçà. Ha publicat
Exercicis aristocràtics, *Les deixalles del desig*, *La victòria de la*
dona lluna, *Llibre del silenci* i *Els estris de la llum* i se l'ha
 inclòs en les antologies *Pedra foguera. Antologia de poesia*
jove dels Països Catalans, *Enganxa't a la poesia* i *Antologia de*
joves narradors de Mallorca

Blanca Llum Vidal, foto: Joan

*Ob, il·luminats! La nostra
comesa humil: obrir del tot orelles
al primigeni cant
i declinar.*

Joan Vinyoli

ELEGIA AL CANT PRIMIGENI

Si l'originari fos una flor
el cant, aquest que dius que és primigeni,
seria per al meu cos, avui més encarnat encara,

més de soca-rel,
més del sotabosc,
més de l'espès plomatge,
més del rierol de la plana,

un narcís embocat entre els meus llavis
eriçant-me la llengua amb batecs de seda
i sadollant els sons silencis de les paraules.

Si no fos flor, si fos arrel,
el cant, aquest que dius que és primigeni,
seria per al meu cos, encara més encarnat avui,

més al bany maria,
més de clara d'ou,
més de mals del karma,
més de dolors al ventre,

un cos de dona engendrant la terra,
mi, que sí, que fa sol
i encarnant la nuesa del verb cantar.

Blanca Llum Vidal

Poemes de *La cabra que hi havia*,
amb un pròleg de Josep Grifoll i
Peripoètica de Pau Albers i
il·lustracions de
Clara Niubò Casas.
Publicat dins la
col·lecció *La cantàrida* (núm. 4),
Edicions Documenta Balear,
Palma, Mallorca, 2008

QUAN PUGES A NORFEU

Et sé la veu quan parles amb les fulles.
Et sé la carn quan t'estripa l'hàbit la cua d'un bou.
Et sé el glatit quan peles alls prop del dolor.
Et sé lo dolç quan canta una coral dins la cullera.
Et sé la sang quan puges a Norfeu.
Et sé el voler quan passen les esmerles.
Et sé la mort quan trenquen les paraules.
Et sé les mans anant a moure's, anant a viure's.

Et sé molt lluny d'aquest paper.
Et sé el desig davant l'infern blau i taronja.
Et sé assassí quan t'empasses el meu crim.
Et sé a la vora, molt a la vora, del fill que no hem tingut.
Et sé en dejú quan ve l'amor.
Et sé l'amant de mon trepig venint a tu.
Et sé el dolor que et fa la rima.
Et sé company de no existir.

I vós, Temps, què sabeu de mi?

apunts de (po)ètica per a lord

A Jaume Cristòfol Pons Alorda

La poètica és l'ètica del poeta sempre i quan rere el terme *ètica* hi llegim *compromís*. Així doncs, la poètica és la rúbrica del compromís del poeta amb allò que el fa poeta, allò que fonamenta el seu *ésser* en tant que poeta: la poesia, val a dir: una determinada modulació del llenguatge.

Tota poesia és compromesa o, més bé: no hi ha poesia que no estigui compromesa. El compromís del poeta és amb el llenguatge. En un segon moment, en tant que aquest és allò que *obri món*, allò que *l'ordena*, el compromís original del poeta amb el llenguatge s'estén cap al món, l'abraça. Així, la relació del poeta -en tant que poeta- amb el món es troba mediatitzada pel llenguatge, i aquesta mediació és immanent al mateix llenguatge. Això no vol dir que el poeta se relaciona amb el món *a través* del llenguatge, sinó que el poeta se relaciona *amb* el llenguatge i, és aquest, el que, per contigüitat, li *obri* (il·lumina) el *món*. Per tant, la relació del poeta amb el món és immanent en tant que mediatitzada per el llenguatge. Obviar aquest, implica expulsar el poeta -en tant que poeta- del món; suposa trencar el seu compromís i, sense compromís, no hi ha poesia, és a dir: no hi ha poeta.

Hem dit *relació immanent amb el món a través del llenguatge*. El llenguatge *obri món*, *l'ordena*. Un món l'ordre del qual se'ns antulla criminal delata la criminalitat del llenguatge: la seva culpabilitat. En un món criminal el llenguatge és

CULPABLE

I segons justícia tot culpable ha de purgar la seva culpa.

Aquest és el compromís actual del poeta amb el llenguatge: zelar la seva penitència, aplicar-li el càstig, la pena

El martiri

Torturar-lo fins que vomiti la sang de *la seva* veritat. Car el delictes es fonamenta en la perversió de la relació del llenguatge amb el món. Relació -immanent- regida per la categoria de la *veritat*, és a dir: la fidelitat. La fidelitat truncada, val a dir: la *immanència* transcendida. La *transcendència* instaurada com a valor de la veritat, com a força veritativa. Com a versemblança legitimada per l'armament de la retòrica (força armada del transcendent). Però *la seva* veritat no implica fidelitat. Implica, tan sols, presència. Joc que instaura la facticitat immanent de l'arbitri: el compromís.

Martiritzar el llenguatge fins que declari la seva pròpia llibertat: la seva autonomia. Sols així el llenguatge purga la seva culpa i s'allibera.

El poeta com a zelador. Val a dir: el poeta com a aquell que vela l'autonomia del llenguatge confinat dins la cel·la de *la seva* culpa. Aquell que vela els límits de la seva voluntat. Car en el poema, la voluntat no prové del poeta, ans rau en el mateix llenguatge que s'enfronta als murs de *sentit* (de justícia) alçats pel poeta. El poeta no és res més que la perifèria moral del llenguatge, el seu límit semàntic. I el llenguatge sempre el transgredeix: l'agredeix. El poeta és víctima del llenguatge en tant que la seva voluntat sempre resta anihilada front *l'agressió* (aquella potser consubstancial tendència cap a la culpa) del llenguatge.

El poeta, també, com a boxejador en el combat de boxa de la composició: la baralla en els lindars de la cel·la (ara ja sí: la forma). Les dues sangs que ragen: la del poema en tant que llenguatge que entrega *la seva* veritat; i la del poeta, en tant que ésser circumscrit a l'àmbit d'una experiència en què es patentitza una alternativa de *sentit*: una *veritat* fàctica i alhora performativa.

Desarmament del llenguatge en tant que convicte: suspensió de la retòrica, cancel·lació de tot desviament, de tota translació metafòrica. Oir, tan sols, els crits de dolors de la paraula en la seva tortura: al·literació, paronomàsia, repetició, cacofonia... El poema com a un poltre on el llenguatge resta immobilitzat, subjecte a la tensió màxima, a frec d'esgarrar-se.

Avui en dia la poesia s'ha esdevingut una simple pol·lució lingüística: contaminació (auto)complaent. Una capa de maquillatge sobre el rostre delinqüent del llenguatge. Una justificació de la barbàrie per molt que en aparença s'hi oposi semànticament (la qual cosa està lluny de voler dir *orgànicament*).

És just i necessari executar la sentència

o callar

“LA POESIA DEL NOSTRE TEMPS
CONSERVARÀ LA BELLESA DEL MARTIRI” *

Diu tot això amb un llenguatge ple de culpa (és a dir: amb un llenguatge culpable)

en Nomdedéu

* Potser és de Jean Cocteau, esmentat per Carlos Fuentes a *La región más transparente*

Pere Perelló i Nomdedéu

Hall, fotografia de Marina Luz Pozzebon

HIVERN

Creix la calor a les tardes d'hivern.

Contra pronòstic
una gota rellisca
tot trobant un somriure,
condemnada a embriagar-se.
Mentre cerco apagar-me
entre els grisos admesos,
als forats de l'andana
es marquen les distàncies.

És molt tard per aquesta calor blanca.

Tàsia

(Inèdit)

TÀSIA TRIGO neix el 2 de desembre del 1986 a la ciutat de València. Ha estat membre activa de la revista literària *Papers del Llaví* i de *La Pell del Llaví*, associació de joves creadors de la ciutat de Tarragona. Actualment estudia Filologia Catalana a la ciutat de València. Les seves influències literàries abarquen autors catalans, com Maria Mercè Marçal, i d'autors hispanoamericans, com Alejandra Pizarnik o Roberto Bolaño

Poetes francesos d'avui / JEAN-LOUIS BERNARD

JEAN-LOUIS BERNARD va néixer el 1947 a Biarritz. Ha publicat en diverses revistes i ha obtingut nombrosos premis: Médaille d'Or de la Poésie Contemporaine Française, Prix Plume d'Argent, Prix Arcadia, Prix Colportage, Prix Amélie Murat, Prix de la Découverte Poétique... És l'autor de nombrosos llibres de poesia, com: *Miroirs* (Ed. La Vague à l'âme), *Battements de mémoire* (Ed. La Bartavelle), *À l'aplomb du silence* (Ed. Encre Vives), *Les Javelles du temps* (Ed. Cahiers Froissart), *Sous le ressac des solitudes* (Ed. des Presses Littéraires).

La crítica Agnès Courdavault ha dit d'ell: "la reflexió es compromet en un laberint de imatges magnífiques i justes. La modernitat d'aquesta escriptura fresca dona temps per sortir d'aquest dèdal on l'home tant sol, tan efímer i el temps tan cansat de memòria són els principals personatges..."

Images contrebandières

*allumées en silence au seuil
d'éternités cruelles
quand la mémoire diluvienne
polit les pierres vives du foyer*

*l'absence
médite sur la lumière
près de la lampe brûlent les ombres*

*dans le contrepoint des heures
les traces de nos veilles
quelques mots rompus
évadés des peurs anciennes*

*au-dehors
quelques voix diluées
déshabitues de leurs attentes
soudoient les sortilèges blancs
de l'insomnie*

*au plus profond de l'éveil
l'insondable*

Souvenir d'un éclair

*d'une absence
le pêcheur s'ensommeille*

*illisible salut de l'arbre
sur l'autre bord*

*certitude de l'eau
année dans une épaule de la terre
lorsque chancellent les saisons*

*parfum d'aubier
du temps où la mémoire
épelaît l'indicible*

*aussi d'autres effluves
dans le matin juste
crépitant
au chevet des éteules*

*l'homme contemple
au miroir d'obsidienne
l'avarie de son regard*

Imatges il·legals

*enceses en silenci a l'entrada
d'eternitats cruels
quan la memòria diluviana
llustre les pedres vives de la foganya*

*l'absència
medita sobre la llum
a prop del llantió ballen les ombres*

*en el contrapunt de les hores
les traces de les nostres vetllades
alguns mots espenyats
escapats de les antigues pors*

*fora
algunes veus diluïdes
desavesades de les seves esperes
soldegen els sortilegis innocents
de l'insomni*

*dins el més profund del despertament
l'insondable*

Entendre un llampec

*una absència
el pescador el cansa*

*il·legible salutació de l'arbre
sobre l'altra vorera*

*certesa de l'aigua
any que carrega la terra
quan sondrolla les estacions*

*parfum d'albeca
del temps on la memòria
lletrejava l'indicible*

*també altres efluvis
al matí just
espetarregant
a la capçalera dels rostolls*

*l'home contempla
al mirall de obsidiana
el desperfecte de la seva mirada*

Saverio el servicial

Com sempre i magistralment, Cristóbal Serra, una vegada més, ens sorprèn i ens dona una lliçó. I quina lliçó!

Cristóbal Serra és inclòs dins l'antologia de contes "Trentacuentos" que la nova Casabierta Editorial acaba just de publicar dins la col·lecció de narrativa «Palma de Violeta», amb il·lustracions de Mònica Fuster Julià. En el sumari d'aquesta antologia, d'aquesta molt assolida recopilació, podem trobar-hi autors com Luís Mateo Díez, Lourdes Duran, Eduardo Jordá, José Carlos Llop, José María Merino, Carme Riera, María Elena Vallés... i, també *Saverio el servicial* que, de la mà de Cristóbal Serra ens introdueix, de mica en mica, dins un univers del tot fantàstic on podem descobrir la poesia en estat pur, la música, la dels àngels i, sobretot, aquest estil peculiar, tan peculiar al que ens té acostumat Serra, aquest ermità modern de les lletres espanyoles i penso, sobretot, en *Péndulo y otros papeles* (Tusquets Ed.).

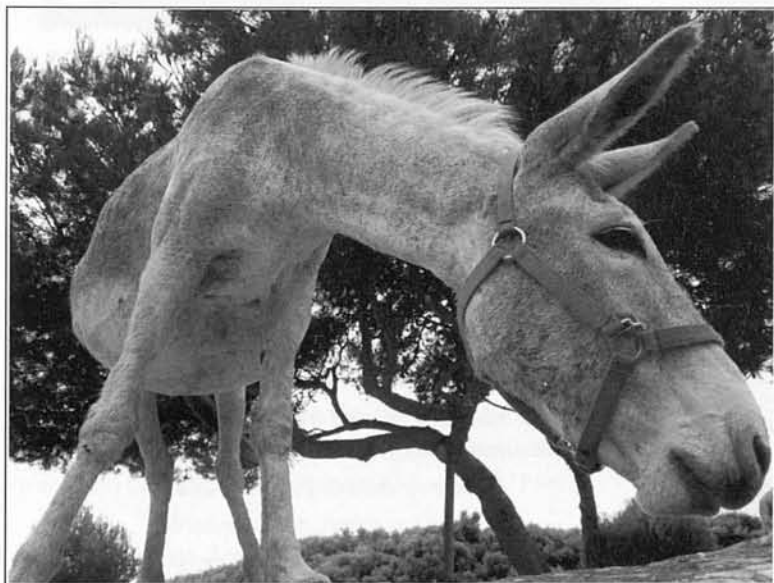
Des de les serves primeres paraules -escollides, perquè Serra no dona mai gratuïtat al seu vocabulari-, ens ajuda a entrar en un univers momentani -de la duració del conte- i així ens és molt fàcil caminar a mesura que les frases descorren, que les paraules emergeixen, que tot el nostre ésser es contagia d'aquesta història. El secret de Serra, el gran secret d'aquest erudit, rau precisament en això: se'n va amb el lector des de les primeres passes i ja no

Cristóbal Serra, fotografia d'Antoni Ramis

el deixa fins a l'acabament del conte. Llavors, quedam agafats per la fluïdesa de sa habilitat literària; la seva historieta mai ens cansa en fets que siguin superflus, hi va de cap o, millor dit, ens dirigeix directament com un mestre al cor de la història, en aquest cas del conte. Saverio ens resulta familiar, molt familiar, i la seva història és un poc la que ens hauria agradat viure. Saverio és somniador, és l'etern somniador i del seu somni realitza una acció. Un fet íntim, un acte de poeta, en benefici de tothom. Saverio és autèntic i és per això que volem identificar-nos amb ell. Imaginari o no, ja ens agradaria tenir-lo com amic. Gaudir de les seves aventures, dels seus somnis, de les seves llibertats... i, com ell, pensar que: "*no fue el comercio lo primero que existió, sino la amistad*".

Maties Tugores i Garau

L'ase de sant Carles, foto de Josep Pizà

Entendre el temps

És difícil entendre el temps, perquè la percepció a la qual ens aboca a cada nova situació que ens proposa la vida és sensiblement diferent. Segons el moment o l'edat no percebem els minuts o les hores de la mateixa manera. És obvi, per tant, que sobre el pas del temps podem dir tantes coses com etapes consumim al llarg a la nostra existència... Els escriptors, de tant en tant, es capfiquen en aquestes qüestions i sempre fan aflorar en les seves obres alguns comentaris sobre el temps.

Josep M. Llompart, per exemple, a *Jerusalem* ens parla de l'edat comparant els anys de joventut amb el nombre de morts que anam acumulant. Com més anys vivim, més "morts acumulam":

Josep M. Llompart

JERUSALEM

... Ara ja saps
que les manetes del rellotge
no tornaran a ser teves mai més.
Ara ja saps que mai no podràs albirar
en l'airecel, esveltes i daurades,
surmontades d'arquers, les torres
de Jerusalem.

Poesia

Els morts

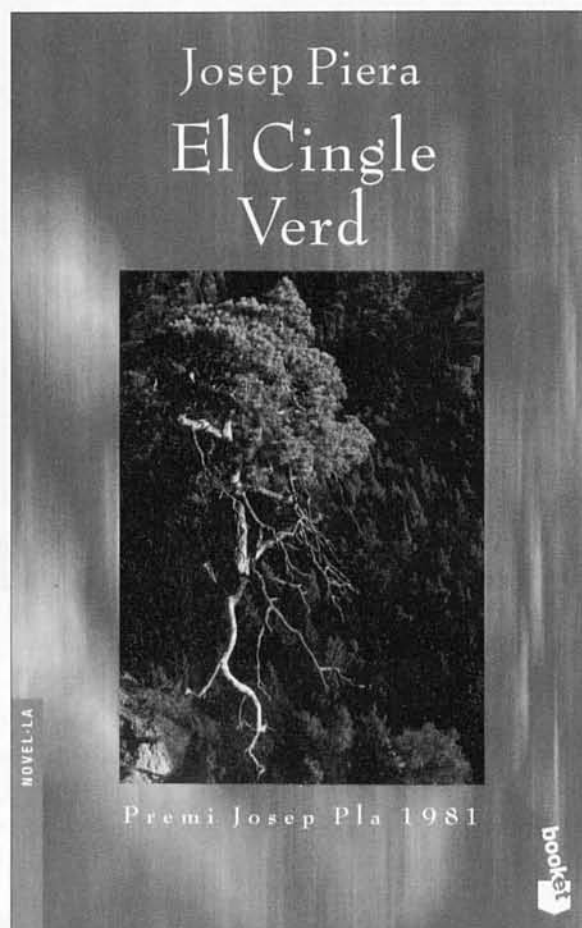
Ja no et caben dins la casa ni dins l'ànima. ¿Recordes aquell temps que en tenies un només, i el contemplaves una estona cada dia mentre el sol espetegava en el balcó, i tenies cura d'ell, i el desaves cada vespre dins la capsa, i la capsa al calaix i l'avemària de la nit? Ara, però, ja no et caben dins la casa ni dins l'ànima

El gran escriptor Josep Piera ens proposa al llibre *El Cingle Verd* (premi Josep Pla 1981) la idea de viure el temps:

Viure intensament el temps. Sentir la presència de l'instant. Caminar amb el temps, contra el temps, pels temporals, ben gaudint la ficció del present. Anar per l'oblit, fer-se'l seu.

Però tornant al tema de les percepcions, aquest mateix poeta ens recorda, també a *El Cingle Verd* que:

Quan el temps no ens és favorable, els dies i les nits són ben llargs, exageradament immensos; al contrari, quan les coses ens criden delitoses, encara no les has acabades ben bé de veure i ja s'han esvaït

És evident que el temps ens pot esser favorable i no hi té res a veure l'edat. Les vivències personals que ens impregnen i que són, naturalment, tan variables i imprevisibles que mai no sabem molt bé cap on anam, ens van modelant al llarg del nostre pas per aquest món.

Molt interessant és la idea de la mutació de les coses a causa del pas del temps. Miquel Martí Pol ens ho expressa molt bé al poema "L'instant" al llibre *Les clares paraules*:

*Sorprèn i fins i tot desassossega
veure que els anys lentament dilheixen
certs senyals, certes presses, i trasmden
l'insòlit en costum. Fa mal, a voltes,
saber-se tan sotmès, tan vulnerable,
tan aferrat al cos i als sens propòsits.*

Miquel Martí i Pol Les clares paraules

Tot és en tot i el cicle recomença
cada vegada que el desig detura
l'ocell del temps i en fixa bé la imatge.

Tot és en tot, delimitat, tangible,
i a poc a poc, amb mots de cada dia,
pot concretar-se en signes, en paraules.

EL CANGUR POESIA

edicions
62

3a edició

El temps és un oceà inabastable amb el qual ens enfrontam en un moment o l'altre de la nostra existència. Qualque pic ens aborrna i ens deixa perplexos si aturam el ritme diari, ens dedicam a pensar en el temps passat i l'analitzam. Volem reviure moments que tanmateix el corró del temps va aplanant i trasmudant de manera irremissible. Particularment som molt sensible al temps; tenc moments en què aquesta sensibilitat se'm manifesta de manera intensa. Aleshores m'atur i em dedic a mirar un paisatge o la mar i em deix transportar a un territori on pareix que res no té importància, ja que prenc consciència que el temps, el gran depredador, tanmateix fa una neteja lenta i exhaustiva de tots els records i de tots els moments. I si no els esborra, els transforma en qualque cosa nova. Tot és qüestió de temps. Com diu Pep Lladó al poemari *Plaça del Carme* (Centre Cultural Capaltard, 1997):

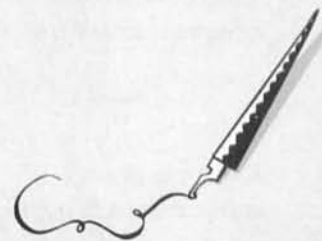
*I ja sé que el temps
s'emportarà lluny:
besades, carícies, màgics instants
de passió, convertint-los en gèlids silencis.*

De vegades, no cal gaire imaginació per viatjar al futur com el protagonista de *La màquina del temps* de H.G. Wells, per descobrir que res no romandrà d'allò que existí esplendorosament en el passat.

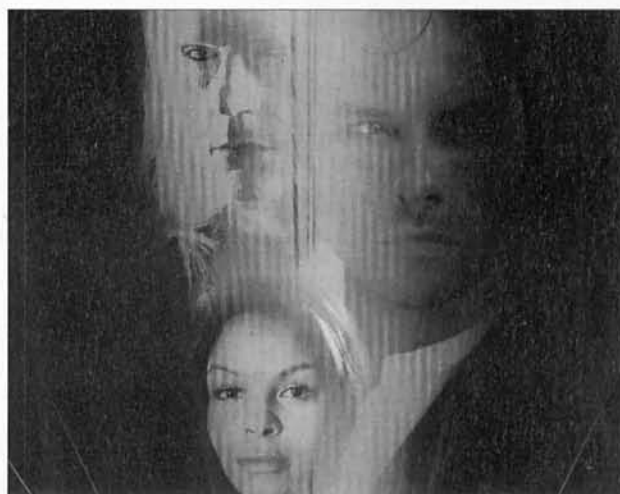
Josep Antoni Calvo i Femenies

PLAÇA DEL CARME

Pep Lladó

CAPALTARD

5a
EDICIÓ

H. G. Wells
LA MÀQUINA DEL TEMPS

L'odissea

Empúries

Mare d'aresta m'estreny
 contra el tors dur de la biga.
 Mon cos fred viu fora seny
 i un joc de mans que emmetzina
 m'astora mentre m'empeny
 vers l'onada que m'agita.

Sóc jo, lluny, fitant l'avenc
i l'esguard de la ferida.

*****

L'alba i la posta
 comparteixen la mentida

*****

Les espatlles són un joc
 per les ungles esmolades.
 Els glutis emparen sols
 la mel justa dels esqueixos.
 Les aixelles fan el suc:
 nèctar de misericòrdia.
 Els braons formen les valls
 on gemeguen els ilotes.

Vulva és cor de tota cosa.

*****

Frec en excés
 i fit amb engany.
 No coneix plany
 l'aventura dels plaers.

*****

El dia fermenta l'aire
 i el migdia és un cos mort,
 les jornades són esparses
 o fongs que enverinen l'alba
 d'un tribut sargit amb or.
 Tots els folls coronen flames,
 les esquelles dringuen por,
 la virtut no s'encomana
 sense norma i sense pausa
 ans la fera ho sap, si vol.

*****

La llum em farà miliciana,
prodigi de llum,
 per combatre les sàdiques
 presons de l'aire
 amb vísceres
 atzar,
 i ràbia.

Del poemari *Els jorns*, de
 la part *Llibre de solsticis*

Joan Tomàs Martínez Grimalt

Joan Tomàs Martínez Grimalt
Els Jorns

La rosa encofrada edicions **S** del salobre

I Premi Miquel Costa i Llobera per a Poetes Inèdits 2008
 patrocinat per la Fundació Rotger-Villalonga
 Col·lecció La rosa encofrada,
 Edicions del Salobre
 Port de Pollença,
 Mallorca, 2008

JOAN TOMÀS MARTÍNEZ GRIMALT (Palma, 1984) és llicenciat en Història per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). A l'actualitat, cursa un màster en Història Comparada i fa el doctorat en Arts Escèniques a la UAB, forma part de la companyia Corcada Teatre i, com a poeta, participa amb el grup «Pèl capell», i ha pres part en l'antologia *Pedra Foguera* (2008) i, com a articulista, ha col·laborat amb «Lluc» i «Revista de Girona»

Associació Mallorquina de Salut Mental Gira-sol
Col·laborau-hi, feis-vos-ne socis!

Passeig de Marratxí, 11 - Son Gibert, 07008 Palma - Tel. 971 - 28 51 23

Anunciau-vos a

S'Esclop

Quadern cultural

Espais disponibles per a publicitat
 Telèfon 639-954223

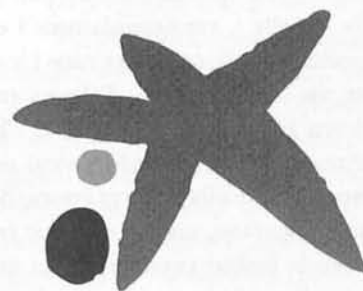

NOTES

S'Esclop, Quadern cultural no tornarà cap dels originals que no hagi sol·licitat i es reserva els criteris de selecció i tipogràfics. El escrits lliurats al consell de redacció - que no excediran l'extensió de tres fulls a doble espai - hauran d'anar signats amb el nom i llinatges i acompanyats del document d'identitat, l'adreça completa del remitent i d'un telèfon de contacte. Si l'escrit procedeix d'un col·lectiu, l'haurà

de signar, com a mínim, un dels seus components, que se'n responsabilitzarà. Si ens voleu comunicar qualssevol suggeriments, enviau-nos-los a l'apartat 5222 de Palma, districte postal 07011, Mallorca, Balears.

S'Esclop, Quadern cultural surt cada dos mesos i es pot adquirir mitjançant subscripció: 6 exemplars a l'any per 13,50 euros.

"la Caixa"

235 Oficines
al seu servici

L'oficina de Joan Alcover,
07006 Palma, al seu servici

Baldovino, un periple pictòric

Angel Baldovino va néixer a Buenos Aires el 29 de juliol de 1929; la seva família d'emigrants italians era d'escassos recursos econòmics, fet que l'obligà a abandonar els seus estudis elementals i a començar a treballar aviat. S'inicià en l'aprenentatge artístic, des dels 18 anys, amb els mestres Teresio Fara i Demetrio Urruchua i, l'any 1949, començà els seus estudis a l'Escola de Belles Arts. Posteriorment, va estudiar amb els artistes Salvador Benjuya, Leonelo Muneza i Onofre Pacenza. Baldovino ha sentit tothora simpatia i afecte per la gent desposseïda i una forta admiració pels muralistes mexicans Rivera i Siqueiros i també per l'educació, possibilitat que la societat de la seva joventut li escatimà. De l'art primitiu precolombí, que observà detingudament, l'impressionaren els asteques, els maies i els inques; dels antics va aprendre que és possible crear noves formes d'expressió inspirant-s'hi.

Així mateix, Torres García el va influir a l'hora de comprendre, per mitjà de l'observació i la cerca de l'equilibri; Baldovino assajava donar vida a l'objecte inert, a la matèria, a partir dels elements geomètrics, aleshores bàsics en la seva composició. Ja des de molt jove, Baldovino cercava el silenci necessari per a pintar que, per a ell, és a tothora un acte íntim i reflexiu. Li agradava molt anar a la "Boca del rierol", lloc habitat sobretot pels genovesos, on trobava vells vaixells i, assossegadament i en la desitjada solitud, reproduïa aquelles vetustes naus i les drassanes del port argentí; en aquelles teles, d'alguna manera, ja s'hi reflecteix el seu anhel de conèixer món, s'hi intueixen el desig i, així mateix, la seva predisposició de partir cap a terres llunyanes. En aquella primera època, Baldovino fa ús d'un llenguatge figuratiu, encara que poc realista, amb el que transforma la realitat circumdant per mitjà de la imaginació; en aquelles primeres passes, ja s'apunta la possibilitat d'arribar a altres formes expressives, a la abstracció; i, al mateix temps, elabora altres temes com la representació de natura morta, fruites, com magranes i figues, i flors, que permeten entreveure el seu interior; s'ha de dir que, segons creu Baldovino, per entendre l'essència no és necessari investigar el seu interior, sinó que cal ficar-s'hi, escodrint fins a les entranyes íntimes. Cercant la definició de llum i ombra, maneja una gamma cromàtica d'ocres i grocs i les seves pinzellades són llargues. I en la seva plàstica, s'aprecia, sobretot, la cerca d'equilibri entre els elements i l'espai.

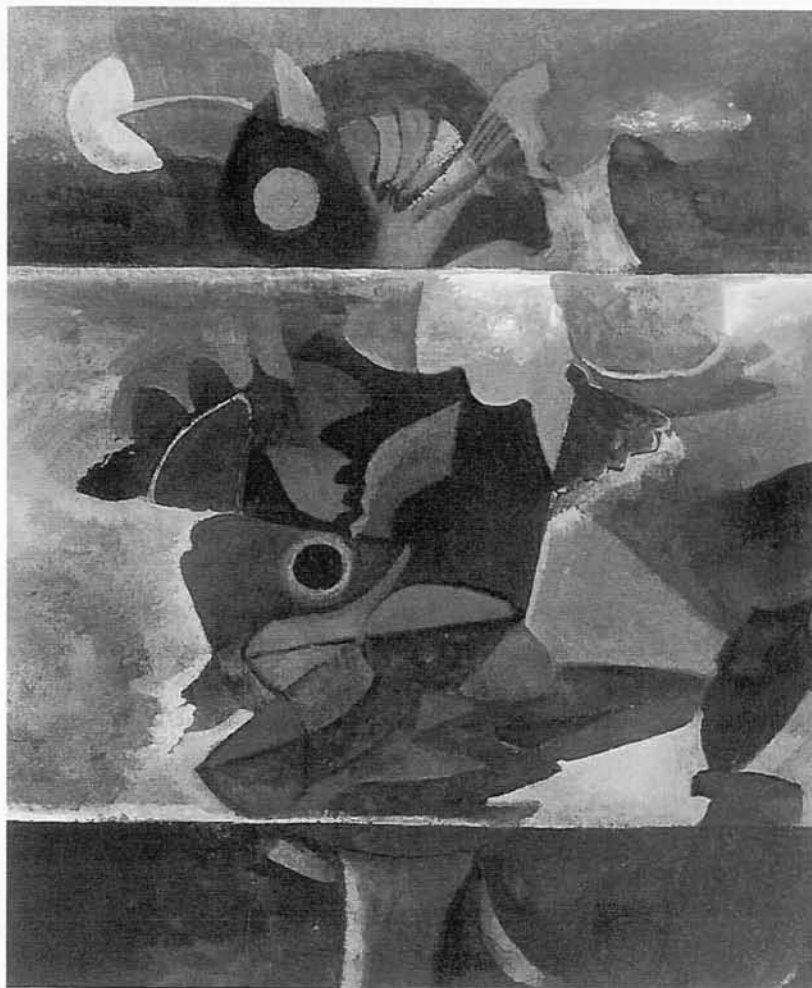
L'any 1973, començà el seu cicle italià; convidat per Galeria Bevilacqua, viatjà a Venècia; el gerent d'aquell centre l'havia conegut quan es passejava pel mercat d'art del port de Buenos Aires, on Baldovino mostrava i venia les seves pintures; l'artista aprofità l'ocasió per fugir de la repressió militar que llavors queia sobre l'Argentina i també per tornar a la terra originària dels pares; recordem que Baldovino sempre havia desitjat conèixer altres móns quan dibuixava transatlàntics i els veia salpar; ara se li presentava l'oportunitat de pujar a la nau i de partir. En aque-

lla fase experimentà intensament la llibertat personal, com la que, des d'aleshores ençà, es veurà en la seva obra pictòrica posterior. El seu estat d'ànim es reflecteix en la intensitat de llum i en la pinzellada, ara molt més lliures. Quant al cromatisme, canvia la gamma de colors, que esdevé més fresca, hi apareixen els rojos, els blaus, els morats i els violetes. Baldovino gaudeix en el coneixement de les formes artístiques del passat i de l'observació dels venecians que treballen en les gòndoles, que fins i tot arribarà a col·locar en l'obra abstracta. En aquella època, va fer algunes exposicions a Venècia i visità els museus de la ciutat; viatjà pel nord d'Itàlia i realitzà obres paisatgístiques de les muntanyes alpines, també residí sis mesos a Florència, amarant-se d'art clàssic i renaixentista.

S'inicià la seva passió per l'alquímia i la màgia de la matèria; transformant allò que els ulls veuen, canvia les formes, que ja no són les de l'entorn immediat, sinó que, més tost, sorgeixen de l'esperit i de la ment, alliberant-les, perquè sembla que la seva imaginació no coneix què són els límits formals i experimenta contínuament. És un camí cap a la simplificació, que li permet l'emancipació de les formes, i un període de transició cap a l'abstracció. L'any 1976, torna breument a Argentina i es troba una situació de submissió civil que no li és suportable i retorna a Europa.

Canvia les formes, que ja no són les de l'entorn immediat, sinó que, més tost, sorgeixen de l'esperit i de la ment

Baldovino arriba a Mallorca i coneix Rafael Jaume, propietari de la llibreria-galeria d'art «Cavall Verd», i Esteban Pisón i es retroba amb el pintor argentí d'origen mallorquí, Cándido Ballester, qui, en aquell temps, havia emigrat recentment a l'Illa. Cercant el lloc que li proporciona l'estimat silenci, Baldovino descobreix la diversitat paisatgística illenca, la lluminositat mediterrània, la força de la pedra i de les muntanyes. Observa amb molta atenció els detalls de la natura, les plantes, els insectes i les pedres. La seva plàstica esdevé més meditativa i subtil, es tracta d'una pintura més intel·lectual i continguda. I, a la vegada que augmenta sa llibertat expressiva, crea formes enormes i amb molt més llum, s'enriqueix amb la meditació i la seva paleta esdevé menys agressiva; hi guaiten pigments blaus i verds que es combinen amb tonalitats grogues. En la seva labor s'amalgamen la geometria i les figures reals grotes-

Baldovino

“Es pot trobar la vertadera essència en las coses més senzilles o aparentment insignificants...”

ques, la imaginació i la fantasia, s'acosta al surrealisme abstracte. Creant universos subjectius, Baldovino romp els límits de la realitat per mitjà de la imaginació i afirma que la seva obra es desenvolupa per mitjà de l'esperit i no concep la pintura -aquella que, per a ell, té vertadera transcendència- sense l'aportació d'allò més íntim. Al llarg de l'any 1980, resideix a París, on treballa per a una entitat bancària; allà coneixerà l'obra de grans artistes i sentirà una forta atracció pel romanticisme i pels pintors impressionistes. I durant un breu període, mentre viu i treballa a Holanda, entra en una etapa caracteritzada per una tècnica mixta de tintes i d'anilines, en la que sorgiran les ombres i la manca de llum. Ángel Baldovino continua experimentant, vol assajar noves formes i procediments. Admirador profund de Gaudí, continua investigant les formes de la natura i, en l'intent de tornar a les fonts primigènies, observa plantes

seques, estudia gravats prehistòrics i elabora d'una manera més pausada, més pensada, fa ús d'una pinzellada reflexiva emprant tintes transparents, guixos i pastels de color que deixen entreveure el dibuix. Després d'una estada llarga a les illes Canàries i a Madrid, anys més tard torna a l'Illa (1994), és quan Esteban Pisón escriu sobre Baldovino i la seva plàstica: *“Hay una clara evolución en su pintura que se concreta en un mayor volumen y profundidad, en una composición más material, algún empleo de la espátula y el uso de colores más ocres, sin dejar sus fantásticos azules mediterráneos”*.

Baldovino, a partir de la síntesi i la investigació, continua treballant en la abstracció, amb formes que marquen volum i profunditat; espais abstractes i fusió de colors, fent obra pictòrica d'imatges, símbols i formes. Baldovino afirma que es pot trobar la vertadera essència en las coses més senzilles o aparentment insignificants.

Ángel Baldovino ha mostrat la seva obra en nombroses exposicions individuals; Venècia, Buenos Aires, Palma, Manacor, Pollença, Alaró, Vilafranca del Penedès, Madrid. I ha participat en exposicions col·lectives: a Venècia, Sa Pobra, Palma, Calvià. Hi ha obra seva en

col·leccions privades a Alemanya, Àustria, Estats Units, Països Baixos, Itàlia, Japó, París, Suïssa i Palma i en les del Museo Sivori de Buenos Aires, Museu de Porreres (Mallorca), Museu d'Art Contemporani de Sa Pobra (Mallorca), Delegació de Cultura de Palma, Museo del Cabildo de Buenos Aires, Fundació Matthias Kühn i en el Museu de la Universitat de Georgetown (EUA). Altres participacions artístiques seves han estat en el Certamen de Poesia «Reina Amalia»; pintures murals, juntament amb Hugo Britos, pintor uruguaià, en el Casino de Mallorca (Calvià) també col·laborà en la campanya contra la fam amb «Manos Unidas» i participà a la plataforma “Nosotros por Ti”, en el L Aniversari de la Declaració dels Drets Humans, amb la presència de Thubten Wangchen, representant del Dalai Lama a la UNESCO, en el Casal Balaguer i el Parlament de les Illes Balears, i en la d'Amnistia Internacional. El 1995, fou nomenat Cavaller de Santa Maria de la Panada en el monestir de Cura (Mallorca), va pertanyer a “Poetas en vivo” i il·lustrà la caràtula d'un disc amb obres de Paganini, interpretades per Smerald Spahiu i Agustí Aguiló. Va rebre el Premi periòdic i ràdio “Buenas Noticias” en pintura. Baldovino té obra pictòrica en el Palau de Marivent i l'expresident d'Itàlia Sandro Pertini, en el transcurs de la seva legislatura, li encarregà personalment la realització de l'obra “Canal grande de Venecia”.

Cementeri davall de l'estany negre

Ací l'ombra del cel grata,
és purament aproximació secundària del cel,
calcomania del cel,
estel que esclata enmig de tots els estels més ordinaris.
Els edificis enderrocats pels besllums sense ales
són més petits que jo,
Un estel fosc per a cada resident que dorm
sense la cura de cap àngel.
Al gafet de pastor un parany de pardalets penja buit.

Ni es balanceja.
La fresca de la nit alça una flaire de sang,
picantoseca com brots de l'herba ressequida
guardats en bossa de cuir negra,
De seguida put.

Una foscor de silencis
i dols blaus ens han caigut al damunt.
Jo reprenc absent el seu vol,
El pensament reprèn el tast d'allò que encara no conec.
El sender gris del carro de la pesta està renglat d'oliveres.
Els seus arrels poden tocar ara els morts,
escribí el poeta.
La mort pot tocar les oliveres,
les amortallades estrelles,
la mortaldat mateixa
a través dels seus porus empolegats de mort.
Estic tan cansat que em gitaria ací
però no estic prou cansat
perquè el meu darrer buf de nova intifada es detinga.

Un anyell lleixivat blanquejà les lloses d'Arafat i Darwish.
Gaza és el mot gravat en aiguafort
que m'enganxa a la vida
com un narguil de plata somnolenta.
Per a tu l'anyell de les meues paraules
que no lleva el pecat de les bombes del món.
Gaza, el somni del rínxol de la calavera
a la porta del llosal dels innocents
on les meues mans han estat fregant-te
com una icona enrunada de la pau.
Pense en els ossos,
anques espellegades vivint entre nosaltres demà
i alene, Gaza, el suau perfum
de la glòria teus màrtirs.

I transgredesc el somni dolç de les mares de Gaza,
trene les cintes dels somnis de les jóvens de Gaza
i tibe la pell d'aquests morts que no tenen res a oferir-nos,
ni tan sols, el darrer lligament al crit de la luxúria
dels seus cossos cremats.
Mai no hi haurà mai bastants canelobres caiguts
per a esmenar açò.
Perduts per perduts, les udolades es perden
en les oliveres de l'altra banda del pas,
que vincen les seues branques avergonyides
i s'esgarripen.

(Inèdit)

Pere Bessó

Bibliografia

- Herbolari de silencis* (Miniatures de Lindes, 1978).
Mediterrània (Premi Pasqual Assins i Lerma, ed. Vila de Catarroja, 1979).
L'Alter Ego (Ed. Fernando Torres, 1980).
Una estança a Alessandria (Premi Ausiàs March - Senyoriu de Beniarjó, 1982, Ed. El Cingle, 1983).
Prims Homenatges (I accèssit del Vicente Andrés Estellés, 1979, Ed. 3i4, 1984).
Les limes de la Vosgiana (Ed. de la guerra, 1987).
Pagaràs els ous de Cugul (Premi Ausiàs March- Ajuntament de Gandia, 1987, Ed. 62, 1988).
La Terra Promesa (Ed. Bromera, 1989).
Planetari (Ed. La Forest d'Arana, València, 1992).
Iteràncies, interferències i grafitis (1993-1994) (2n. premi II certamen Poesia Vicente Andrés Estellés, Burjassot, 1995, Ed. Bromera 1997).
Minimals (Premi IX edició dels Premis de Literatura Breu, Vila de Mislata, Ed. Ajuntament de Mislata, 1999).
Narís de la memòria (Premi Vicente Andrés Estellés XXIX Premis Octubre, 2000 Ed 3i4, 2000; Premi de la Crítica del IIFV, 2000).
El pou de la set que no assacia (Russafes núm. 1, Riella Ed, 2005).
El quadern de Malta (edició bilingüe, Argentina, Ed. Libros de Alejandria, Buenos Aires 2006).

PERE BESSÓ (València, 1951) és llicenciat en Filologia Moderna. Compagina la docència, -exerceix com a catedràtic de Lengua y Literatura Españolas en el IB de Mislata, - amb el treball polític, la traducció i la creació literària. D'ençà del 2005, des de la perspectiva de gènere, elabora una *Muestra bilingüe de la poesia argentina de la segunda mitad del S. XX* i ha traduït alguns dels autors més representatius d'aquell país. De Pere Bessó s'han publicat poemes i treballs en diverses antologies, estudis i revistes especialitzades. També ha traduït al castellà i al català poemes de D.H. Lawrence, Rustebues G. Apollinaire, I. Bonnefoy, M. Dupastre, Michel Déguay, E. Pound, J. Donne, Ronsard, A. Lowell, G. Grass, Marta Zabaleta i Robert Gurney

"Dona palestina, davant d'un bocí de mur de casa seva després d'un bombardeig israelià" ...

"Dona palestina, davant d'un bocí de casa seva, després d'un bombardeig israelià"... **Jean Serra** (tècnica mixta) 2005

